

پایش ملی محیط کسب و کار ایران تابستان ۱۳۹۷

معاونت اقتصادی

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی

(دوره هشتم)

مهر ۱۳۹۷

فهرست مطالب

۳مقدمه
۴چکیده نتایج
۵ بخش اول: روش‌شناسی گزارش
۵ معرفی مؤلفه‌های طرح پایش
۹ طرح نمونه‌گیری
۱۵ محاسبه شاخص کل محیط کسب‌وکار
۱۶ آشنایی با نظریه عمومی کار آفرینی شین
۱۷ بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری
۱۷ شاخص کل محیط کسب‌وکار
۱۸ شاخص بخشی محیط کسب‌وکار
۲۱ شاخص استانی محیط کسب‌وکار
۲۶ شاخص محیط کسب‌وکار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی
۲۹ شاخص محیط کسب‌وکار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها
۳۱ شاخص ملی محیط کسب‌وکار بر اساس مدل کار آفرینی شین
۳۳ شاخص محیط کسب‌وکار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی
۳۴ شاخص محیط کسب‌وکار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

مقدمه

محیط کسب و کار به مجموعه عواملی گفته می‌شود که بر عملکرد یا اداره بنگاه‌های اقتصادی مؤثر هستند اما تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها قرار دارند؛ عواملی نظیر قوانین و مقررات، میزان بارندگی، فرهنگ کاری در یک منطقه و ... که در کشورها و مناطق جغرافیایی گوناگون، در هر رشته کاری و نیز در طول زمان متفاوت هستند. امروزه، بهبود محیط کسب و کار یکی از مهمترین راهبردهای توسعه اقتصادی هر کشور به شمار می‌رود و علاوه بر آن هرچه محیط کسب و کار یک کشور شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی بیشتر و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه نیز بیشتر می‌شود. با این حال بهبود محیط کسب و کار، نیازمند برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مطلوب است، که دستیابی به این مهم نیازمند وجود فرایندی مستمر برای پایش و سنجش وضعیت محیط کسب و کار هر کشور است.

در همین راستا و در سال ۱۳۹۰، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار را تصویب کردند. به موجب ماده ۴ این قانون: «اتاق‌ها موظفند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند». اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در قالب اجرای یک طرح پژوهشی در سال ۱۳۹۴، نسبت به شناسایی و معرفی شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار اقدام نمود و اجرای طرح ملی پایش محیط کسب و کار را در اواخر سال ۱۳۹۵ با همکاری اتاق‌های تعاون و اصناف ایران در دستور کار خود قرار داد.

گزارش حاضر، هشتمین گزارش فصلی است که اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با رویکرد تلفیق داده‌های پیمایشی با داده‌های آماری بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین^۱ ارائه نموده است. در این گزارش، داده‌های پیمایشی حاصل از ادراک سنجی از وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور در تابستان ۱۳۹۷، از ۲۸۴۴ فعال اقتصادی زیرمجموعه سه اتاق و با استفاده از روش تکمیل پرسشنامه الکترونیکی (CAWI^۲) و همچنین آمارگیری تلفنی با کمک رایانه (CATI^۳) صورت گرفته است و داده‌های آماری نیز از منابع آماری رسمی کشور تهیه و مورد استفاده قرار گرفته‌اند. لازم به ذکر است در هشتمین اجرای طرح امکان تعمیم نتایج به کل کشور و استان‌ها فراهم گردیده است.

امید است نتایج این طرح بتواند نقشه راه روشنی برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در جهت بهبود محیط کسب و کار کشور فراهم آورد.

-
1. Schein
 2. Computer Assisted Web Interviewing
 3. Computer Assisted Telephone Interviewing

چکیده نتایج

بر اساس نتایج حاصل از پایش ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۳۹۷، رقم شاخص کل، ۶/۴۰ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) محاسبه شده که بدتر از وضعیت این شاخص نسبت به ارزیابی فصل گذشته (بهار ۱۳۹۷ با میانگین ۶/۱۵) است. همچنین این ارزیابی بیانگر آن است که از دید فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، در اکثر استان‌ها وضعیت بیشتر مؤلفه‌های مؤثر بر محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۳۹۷، به طور قابل توجهی نامساعدتر شده است.

در تابستان ۱۳۹۷، فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، سه مؤلفه: ۱- غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، ۲- بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار و ۳- دشواری تأمین مالی از بانک‌ها را نامناسب‌ترین و سه مؤلفه: ۱- محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوییل و...)، ۲- محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت و ۳- محدودیت دسترسی به آب را مناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه‌ها ارزیابی نموده‌اند. قابل ذکر است که در ۴ دوره نخست اجرای این طرح، دشواری تأمین مالی از بانک‌ها به عنوان نامساعدترین مؤلفه کسب و کار ارزیابی شده بود اما در ۴ دوره اجرا از پائیز ۱۳۹۶ تا تابستان ۱۳۹۷، غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، نامساعدترین مؤلفه کسب و کار ارزیابی شده است. محدودیت دسترسی به برق در ۶ دوره اجرای طرح مساعدترین مؤلفه کسب و کار ارزیابی شده است.

بر اساس یافته‌های این طرح در تابستان ۱۳۹۷، استان‌های لرستان، کرمانشاه و چهارمحال و بختیاری به ترتیب دارای بدترین وضعیت محیط کسب و کار و استان‌های گیلان، آذربایجان شرقی و زنجان به ترتیب دارای بهترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به سایر استان‌ها ارزیابی شده‌اند.

بر اساس نتایج این پایش در تابستان ۱۳۹۷، وضعیت محیط کسب و کار در بخش صنعت در مقایسه با بخش‌های کشاورزی و خدمات نامناسب‌تر ارزیابی شده است. در بین رشته فعالیت‌های اقتصادی، رشته فعالیت‌های: ۱- هنر، سرگرمی و تفریح، ۲- عمده‌فروشی و خرده‌فروشی، تعمیر وسایل و... (صادرات و واردات) و ۳- استخراج معدن، به ترتیب دارای بدترین وضعیت کسب و کار و رشته فعالیت‌های: ۱- مالی و بیمه، ۲- املاک و مستغلات و ۳- آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه، به ترتیب بهترین وضعیت کسب و کار را در مقایسه با سایر رشته فعالیت‌های اقتصادی در کشور داشته‌اند.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۳۹۷، عدد ۶/۴۲ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) به دست آمده است که بدتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (بهار ۱۳۹۷ با میانگین ۶/۳۰) است. میانگین ارزیابی محیط اقتصادی عدد ۶/۵۵ است که در ارزیابی فصل گذشته عدد ۶/۳۳ حاصل شده بود و میانگین ارزیابی محیط نهادی عدد ۶/۳۱ است که در فصل گذشته عدد ۶/۲۸ ارزیابی شده بود. نگاه اجمالی نشان می‌دهد همانند فصل گذشته محیط جغرافیایی با عدد ۵/۴۹ و محیط مالی با عدد ۸/۷۳ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط‌ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند.

در این دوره برای نخستین بار سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی نیز مورد پرسش قرار گرفته است که بر اساس نتایج به دست آمده بنگاه‌های با کمتر از دو سال سابقه کار دارای بهترین وضعیت و بنگاه‌های دارای ۱۱ تا ۱۵ سال سابقه فعالیت دارای بدترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها ارزیابی شده‌اند.

در ادامه گزارش، روش‌شناسی انجام پایش، جداول و نمودارهای آماری به همراه تحلیل نتایج به طور مبسوط شرح داده شده است.

بخش اول: روش‌شناسی گزارش

مطابق با ماده ۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، اتاق‌ها موظف هستند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. مطابق با همین مأموریت، مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با همکاری اتاق‌های اصناف و تعاون ایران اقدام به برنامه‌ریزی برای جمع‌آوری اطلاعات و محاسبه شاخص ملی محیط کسب و کار ایران بر اساس ۷۰ مؤلفه پیمایشی و آماری کرده است که مولفه‌ها از نتایج اجرای طرح مطالعاتی در همین خصوص به‌دست آمده‌اند. اطلاعات ۲۸ مؤلفه پیمایشی از روش تکمیل پرسشنامه با همکاری فعالان اقتصادی (تعیین شده با روش‌های نمونه‌گیری) به‌دست می‌آید و برای کسب اطلاع در مورد ۴۲ مؤلفه آماری از منابع اطلاعاتی و آمار رسمی کشور استفاده می‌شود و در نهایت، شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار ایران به تفکیک ملی، استان، بخش‌های عمده و رشته فعالیت‌های اقتصادی محاسبه شده‌اند.

معرفی مؤلفه‌های طرح پایش

مطابق مدل ارائه شده برای محاسبه شاخص محیط کسب و کار در ایران، شاخص ملی محیط کسب و کار از طریق انجام محاسبات بر روی ۷۰ نماگر که شامل ۲۸ مؤلفه پیمایشی و ۴۲ مؤلفه آماری که از عوامل مختلف و قابل احصای مؤثر بر اداره واحدهای تولیدی در ایران معرفی شده است، حاصل می‌شود. قابل ذکر است مؤلفه‌های پیمایشی و آماری مورد استفاده در محاسبه فضای کسب و کار کشور به صورت زیر تعریف شده‌اند:

الف: مؤلفه‌های پیمایشی:

۱. نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۲. برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۳. بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۴. بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۵. غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶. رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۷. تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۸. تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۹. وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۱۰. رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۱۱. دشواری تأمین مالی از بانک‌ها

۱۲. فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۱۳. ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۱۴. ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۱۵. وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۱۶. ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۱۷. عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۱۸. فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۱۹. دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۲۰. کارگری عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۲۱. کمبود تقاضا در بازار
۲۲. کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۲۳. کمبود نیروی کار ماهر
۲۴. محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۲۵. محدودیت دسترسی به آب
۲۶. محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۲۷. فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۲۸. موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

ب. مؤلفه‌های آماری:

محیط نهادی

- نماگر ۱. محیط سیاسی (تأثیر عوامل سیاسی - امنیتی بر اداره بنگاه‌ها)
 - ۱-۱. تعداد مطبوعات دارای مجوز و فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
 - ۲-۱. تعداد سرقت مستوجب تعزیر (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
 - ۳-۱. تعداد سازمان‌های مردم نهاد (سمن) - (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- نماگر ۲. محیط علمی - آموزشی (مهارت و تحصیلات نیروی انسانی)
 - ۲-۱. دانش آموخته‌های مراکز فنی حرفه‌ای (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۲- تعداد دانش آموخته‌های دانشگاهی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۳- نرخ باسوادی ۶ ساله و بالاتر

۲.۴- تعداد دانش‌آموزان به ازای هر کلاس

نماگر ۳. محیط فرهنگی (فرهنگ، رضایتمندی و فرهیختگی نیروی انسانی)

۳.۱- تعداد صندلی‌های سینما (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۲- تعداد فرهنگ‌سراها و کتابخانه‌های عمومی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۳- تعداد عناوین کتاب‌های منتشر شده در استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۴- تعداد خواسته‌های بازگشت به کار در هیأت‌های تشخیص دعاوی کار نسبت به کل شاغلان استان

نماگر ۴. فناوری و نوآوری

۴.۱- شاخص استانی فناوری اطلاعات

۴.۲- تعداد کاربران اینترنت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۴.۳- تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۵. محیط قانونی و حقوقی (حاکمیت قانون، تضمین‌های حقوق مالکیت و عملکرد دادگستری)

۵.۱- نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی)

۵.۲- امتیاز قضایی و اداری (تخصیصی گزارش‌های عملکرد استانی قوه قضائیه)

۵.۳- میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی (روز)

۵.۴- تعداد پرونده‌های مطالبه طلب (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۶. ساختار و عملکرد دولت

۶.۱- تعداد کارمندان دستگاه‌های دولتی و حکومتی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۶.۲- پرداخت‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عملکرد بودجه عمرانی)

محیط اقتصادی

نماگر ۷. محیط کلان (ثبات اقتصاد کلان، ساختارهای اشتغال)

- ۷.۱- شاخص تورم مصرف کننده
- ۷.۲- شاخص تورم تولیدکننده
- ۷.۳- نرخ مشارکت نیروی انسانی (درصد)
- ۷.۴- نرخ بیکاری (درصد)
- ۷.۵- ارزش صادرات غیرنفتی استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- ۷.۶- نرخ رشد منطقه‌ای (درصد)

نماگر ۸. محیط مالی (تأمین مالی)

- ۸.۱- سرانه مانده تسهیلات اعطایی

نماگر ۹. محیط جغرافیایی (زیرساخت‌ها، ظرفیت‌های اقلیمی و استانی)

- ۹.۱- متوسط بارندگی سالانه استان (میلی متر)
- ۹.۲- تعداد هتل‌های ۴ و ۵ ستاره
- ۹.۳- تعداد تخت بیمارستانی فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- ۹.۴- طول راه‌های بین شهری (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع مساحت)
- ۹.۵- تعداد انبار و سردخانه (به نسبت مساحت استان)
- ۹.۶- مساحت مراتع خوب (به نسبت مساحت استان)
- ۹.۷- ضریب نفوذ بیمه (درصد)
- ۹.۸- فاصله مرکز استان تا بندر تجاری (آبی) و فعال بین المللی (کیلومتر)
- ۹.۹- طول راه آهن به مساحت استان (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع)
- ۹.۱۰- درصد روستاهای گازرسانی شده از کل روستاهای استان

نماگر ۱۰. ساختار تولید (انحصار، خوشه‌ها، وابستگی به مواد اولیه)

- ۱۰.۱- تعداد بهره‌برداران کشاورزی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

- ۱۰.۲- درصد مساحت کشت آبی از کل مساحت زیر کشت
- ۱۰.۳- تعداد معادن در حال بهره‌برداری (به نسبت مساحت استان)
- ۱۰.۴- تعداد کارگاه‌های صنعتی فعال (به نسبت مساحت استان)
- ۱۰.۵- سرانه مساحت پروانه‌های ساختمانی صادره در نقاط شهری

طرح نمونه‌گیری

از آنجا که استخراج، انتشار داده‌ها و ارائه نتایج حاصل، در سطح متغیرها، اپتیمم شده است و برای اینکه محاسبات از مبنای دقیق آماری برخوردار باشد لذا انتخاب نمونه‌ها (فعالان اقتصادی) بر مبنای طرح نمونه‌گیری است که در ذیل به آن اشاره می‌شود.

هدف کلی:

هدف کلی از این طرح، شناخت وضعیت جاری محیط کسب‌وکار در ایران و تغییرات آن به صورت فصلی و سالانه است. این هدف از طریق موارد زیر به دست می‌آید:

۱. برآورد فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب‌وکار در ایران
۲. برآورد فصلی و سالانه شاخص استانی محیط کسب‌وکار در ایران
۳. برآورد تغییرات فصلی شاخص محیط کسب‌وکار در سطح ملی و استانی
۴. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب‌وکار در ایران در سطح بخش‌های عمده اقتصادی (خدمات، صنعت و کشاورزی)
۵. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب‌وکار در ایران در سطح فعالیت‌های اصلی اقتصادی (ISIC⁴)

جامعه هدف

مجموعه واحدهایی که طبق تعریف شامل اعضای فعال اتاق‌های بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، اصناف و تعاون هستند، جامعه هدف طرح را تشکیل می‌دهند. بنابراین اعضای غیرفعال و اعضای که عضو سه اتاق نیستند را پوشش نمی‌دهد.

جامعه آمارگیری

جامعه آمارگیری با حذف اعضای غیر فعال سه اتاق از چارچوب آماری به دست می‌آید.

واحد آماری

واحد آماری، مدیر یک واحد از سه اتاق کشور می‌باشد که در بانک اطلاعاتی سه اتاق ثبت شده است و فعال است.

زمان آماری

زمان آماری برای تکمیل سؤالات پرسشنامه، وضعیت محیط کسب و کار در فصل تابستان سال ۱۳۹۷ است.

زمان آمارگیری

زمان آمارگیری به مدت ۳۱ روز از تاریخ ۱ تا ۳۱ شهریور سال ۱۳۹۷ است.

روش آمارگیری

به صورت نمونه‌گیری برای مؤلفه‌های پیمایشی و جمع‌آوری داده از منابع رسمی برای مؤلفه‌های آماری است.

روش جمع‌آوری اطلاعات

اطلاعات مورد نیاز این طرح به ۲ روش به دست می‌آید. برای مؤلفه‌های پیمایشی به صورت آمارگیری الکترونیکی و تکمیل پرسشنامه از طریق سامانه اینترنتی توسط واحدهای انتخاب شده در طرح نمونه‌گیری است و برای مؤلفه‌های آماری از روش جمع‌آوری داده‌ها از مراجع رسمی کشور است.

سطح ارائه برآورد

برآوردها بر اساس اهداف طرح به صورت ملی و استانی هستند.

پارامتر مورد نظر

پارامترهای مورد نظر شامل میانگین وزنی شاخص محیط کسب کار در ایران است.

چارچوب نمونه‌گیری

چارچوب نمونه‌گیری، اعضای فعال سه اتاق هستند.

واحد نمونه‌گیری

واحد نمونه‌گیری واحدهای فعال سه اتاق هستند.

روش نمونه‌گیری

روش نمونه‌گیری، طبقه‌بندی دو مرحله‌ای شده است که واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی اول، استان‌ها و واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، رشته فعالیت (گروه چرخش) است.

در این طرح، علاوه بر برآورد سطوح، برآورد تغییرات نیز مورد نظر است، از این رو از روش نمونه‌گیری چرخشی استفاده می‌شود. نمونه‌گیری چرخشی با ثابت نگه‌داشتن بخشی از واحدهای نمونه بین دو فصل آمارگیری و تغییر بقیه‌ی واحدها، به بهترین نحو، امکان برآورد سطوح و تغییرات را فراهم می‌کند. انجام بهینه‌ی نمونه‌گیری چرخشی، مستلزم به‌کارگیری نمونه‌ی شاخص^۵ است. منظور از نمونه‌ی شاخص، نمونه‌ای است که می‌توان از آن برای تأمین نیازهای چند آمارگیری یا چند دوره از یک آمارگیری، زیرنمونه‌هایی انتخاب کرد. در آمارگیری‌های ادواری، استفاده از نمونه‌ی شاخص ضمن صرفه‌ی اقتصادی، امکان کنترل بهتر عملیات اجرایی و هم‌پوشانی نمونه‌ها در دوره‌های مختلف آمارگیری را فراهم می‌کند.

چارچوب و طراحی نمونه‌ی شاخص

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی اول در این طرح، استان‌ها براساس سهم از GDP کشور است که واحدهای نمونه‌گیری مرحله‌ی اول را شامل می‌شود.

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، فهرستی از نام و نشانی، رشته فعالیت و نام اتاق فعالان اقتصادی از نمونه‌ی شاخص است. روش ساخت این چارچوب، در اتاق‌ها (بازرگانی، تعاون و اصناف) متفاوت از یکدیگر است.

در اتاق بازرگانی، برای ساخت این چارچوب، پیش از اجرای طرح، فعالان اقتصادی در یک محدوده‌ی جغرافیایی مشخص، با استفاده از آمارگیری تلفنی به‌نگام می‌شوند. فعالان اقتصادی جدید معرفی شده در هر سال، بر اساس ثبت کارت بازرگانی جدید در ماه‌های انتهایی سال قبل، انتخاب می‌شوند. در اتاق اصناف و تعاون، چارچوب نمونه‌گیری همانند روش قبل است با این تفاوت که فرآیند به‌نگام سازی آن دو سال یکبار است.

الگوی چرخش

با توجه به اهداف طرح، الگوی چرخش انتخابی برای این طرح، یک الگوی ۲-۲-۲ است، یعنی طی دوره‌ی نمونه‌ی شاخص از هر فعال اقتصادی نمونه، حداکثر چهار بار آمارگیری به عمل می‌آید، به این ترتیب که فعال اقتصادی، دو فصل متوالی در نمونه است، سپس به طور موقت برای دو فصل متوالی از نمونه خارج می‌شود، بعد مجدداً برای دو فصل متوالی به نمونه باز می‌گردد و پس از آن تا انتهای سال‌های مربوط به دوره نمونه پایه از نمونه خارج می‌شود. در هر فصل، از چهار گروه چرخش که هر یک از سه گروه فعال اقتصادی (بازرگانی، تعاون و اصناف)، آمارگیری می‌شود:

۱- گروهی که برای اولین بار وارد نمونه شده است،

۲- گروهی که برای دومین بار در نمونه است،

۳- گروهی که پس از دو فصل خروج موقت، مجدداً به نمونه وارد شده است،

۴- گروهی که برای آخرین بار در نمونه است.

به این ترتیب حداکثر میزان تداخل نمونه بین دو فصل متوالی و دو فصل یکسان از دو سال متوالی، ۳۰٪ و بین دو سال متوالی، ۴۰٪ است که می‌تواند اهداف طرح را تأمین کند.

پس از ساخت گروه‌های چرخش، به هر فصل آمارگیری، بر اساس الگوی چرخش، چهار گروه چرخش منتسب می‌شود تا تمام فعالان اقتصادی متعلق به آن‌ها آمارگیری شوند. به این ترتیب در هر فصل آمارگیری به هر چهار گروه یاد شده مراجعه می‌شود.

تعیین تعداد نمونه

با هدف برآورد شاخص ملی، استانی و رشته‌فعالیتی کل کشور در هر فصل، تعداد نمونه با استفاده از رابطه‌های زیر محاسبه شده است:

$$n_1 = \frac{1}{n^0} \cdot \frac{1}{A} \cdot \frac{Z^2_{0/975}(1-r)}{\beta^2 r} \cdot (1 + N_r) \cdot Deff$$

$$n_2 = \frac{1}{n^0} \cdot \frac{1}{A} \cdot \frac{Z^2_{0/975}(1-r)}{d^2} \cdot (1 + N_r) \cdot Deff$$

$$n_2 = \frac{1}{n^0} \cdot \frac{1}{B} \cdot \frac{Z^2_{0/975}(1-r)}{\beta^2 p} \cdot (1 + N_r) \cdot Deff$$

که در آن:

n_1 : اندازه‌ی خوشه‌های نمونه برای برآورد شاخص ملی در سطح خطای نسبی ۱۵ درصد

n_2 : اندازه‌ی خوشه‌های نمونه برای برآورد شاخص ملی در سطح خطای مطلق ۰/۱ درصد

n_3 : اندازه‌ی خوشه‌های نمونه برای برآورد شاخص ملی رشته فعالیت در سطح خطای نسبی ۱۵ درصد

n^0 : تعداد فعالین اقتصادی بهینه در هر خوشه

β : خطای نسبی برآورد (کم تر از ۰/۱۵ درصد)

t : مقدار مفروض شاخص

N_r : نرخ ریزش فعالان اقتصادی نمونه است که برابر با ۰/۱۵ در نظر گرفته شده است.

$Deff$: اثر طرح (برابر ۱/۷)

d : خطای مطلق برآورد (کم تر از ۰/۱ درصد)

سپس ماکزیمم مقدار n_3, n_2, n_1 به عنوان اندازه‌ی نمونه در سطح ملی (کشور) انتخاب شده است.

پس از محاسبه‌ی اندازه‌ی نمونه در سطح ملی، اندازه‌ی نمونه‌ی مورد نیاز در هر استان، با کمک روش تخصیص بینابین و با توجه به ملاحظات اجرایی و کارشناسی، تعیین می‌شود.

روش برآورد

برای دستیابی به برآوردهای مورد نظر، ابتدا باید داده‌های مربوط به هر یک از فعالیت‌های اقتصادی نمونه و اعضای آن‌ها وزن‌دهی شوند. وزن‌دهی در هر فصل بر اساس اعمال وزن پایه، انجام می‌گیرد. وزنی که پس از اعمال این مراحل وزن‌دهی به دست می‌آید، تعیین می‌کند که هر فعال اقتصادی در نمونه، نماینده‌ی چند فعال اقتصادی در جامعه است. پس از وزن‌دهی، برآورد تعداد از جمع وزن‌ها، برآورد نرخ از تقسیم برآوردهای تعداد و برآورد تغییرات بین دو دوره‌ی زمانی از اختلاف برآوردهای دو دوره به دست می‌آید. برآوردهای سالانه، با ضرب وزن نهایی در کسر $\frac{1}{4}$ به طور مشابه، محاسبه می‌شود.

در جدول ۱، حروف و اعداد به ترتیب نماد گروه چرخش و نوبت آمارگیری از گروه چرخش است و ساختار تداخل نمونه به صورت:

تداخل دو فصل متوالی برابر با ۳۰٪ و تداخل دو فصل یکسان در دو سال متوالی برابر با ۳۰٪ و تداخل دو سال متوالی برابر با ۴۰٪ است.

میزان مشارکت نمونه‌های منتخب نسبت به کل نمونه‌های در نظر گرفته شده برای هر استان در جدول ۳ قابل مشاهده است. نرخ پاسخگویی برای ۸ دوره اجرای طرح پایش ملی محیط کسب و کار نیز محاسبه شده است.

جدول ۱- الگوی چرخش

سال ۱۳۹۸				سال ۱۳۹۷				سال ۱۳۹۶				سال ۱۳۹۵				دوره آمارگیری گروه چرخش
زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	
-	-	-	-	-	-	-	A4	A3	-	-	A2	A1	-	-	-	A
-	-	-	-	-	-	B4	B3	-	-	B2	B1	-	-	-	-	B
-	-	-	-	-	C4	C3	-	-	C2	C1	-	-	-	-	-	C
-	-	-	-	D4	D3	-	-	D2	D1	-	-	-	-	-	-	D
-	-	-	E4	E3	-	-	E2	E1	-	-	-	-	-	-	-	E
-	-	F4	F3	-	-	F2	F1	-	-	-	-	-	-	-	-	F
-	G4	G3	-	-	G2	G1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	G
H4	H3	-	-	H2	H1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	H
I3	-	-	I2	I1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I
-	-	J2	J1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	J
-	K2	K1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	K
L2	L1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	L
M1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	M

جدول ۲- تعداد واحدهای نمونه طرح به تفکیک استان

تعداد واحدهای نمونه	استان
۱۷۲	فارس
۶۵	قزوین
۸۸	قم
۶۱	کردستان
۱۴۶	کرمان
۸۲	کرمانشاه
۲۹	کهگیلویه و بویراحمد
۶۵	گلستان
۹۸	گیلان
۵۷	لرستان
۱۵۱	مازندران
۶۳	مرکزی
۱۱۶	هرمزگان
۵۸	همدان
۱۲۹	یزد
۴۰۰۸	کل

تعداد واحدهای نمونه	استان
۱۶۶	آذربایجان شرقی
۱۰۸	آذربایجان غربی
۴۴	اردبیل
۳۴۷	اصفهان
۷۱	البرز
۲۳	ایلام
۴۹	بوشهر
۱۱۵۳	تهران
۳۱	چهارمحال و بختیاری
۴۶	خراسان جنوبی
۲۱۳	خراسان رضوی
۴۳	خراسان شمالی
۱۵۹	خوزستان
۶۰	زنجان
۵۷	سمنان
۵۸	سیستان و بلوچستان

جدول ۳- میزان مشارکت پاسخگویان در طرح به تفکیک استان

نرخ پاسخگویی (درصد)								استان
تابستان ۹۷	بهار ۹۷	زمستان ۹۶	پاییز ۹۶	تابستان ۹۶	بهار ۹۶	زمستان ۹۵	پاییز ۹۵	
۷۴	۵۹	۵۲	۵۵	۴۲	۳۳	۲۷	۱۱	آذربایجان شرقی
۱۰۰	۷۵	۵۱	۶۴	۶۵	۷۰	۴۲	۱۳	آذربایجان غربی
۶۸	۶۵	۵۷	۶۴	۶۳	۴۴	۳۸	۹	اردبیل
۸۲	۹۷	۸۵	۹۱	۸۱	۳۷	۵۹	۱۱	اصفهان
۷۷	۷۱	۷۷	۹۴	۵۰	۵۳	۲۹	۱۳	البرز
۴۳	۷۹	۳۶	۴۶	۵۴	۲۷	۳۳	۹	ایلام
۶۳	۶۷	۳۱	۵۴	۳۵	۱۳	۳۷	۶	بوشهر
۶۱	۴۹	۶۶	۴۳	۲۹	۳۶	۲۵	۱۳	تهران
۹۰	۷۸	۳۸	۴۱	۳۹	۳۶	۲۴	۱۴	چهارمحال و بختیاری
۹۳	۷۳	۶۴	۹۲	۶۷	۵۱	۳۵	۱۲	خراسان جنوبی
۶۳	۶۴	۷۴	۵۷	۵۹	۴۳	۲۱	۱۳	خراسان رضوی
۸۶	۴۱	۵۰	۸۶	۶۵	۶۲	۴۷	۱۶	خراسان شمالی
۷۱	۶۷	۵۴	۶۶	۹۰	۳۷	۳۱	۱۰	خوزستان
۹۰	۷۵	۴۱	۷۴	۶۸	۵۳	۴۲	۸	زنجان
۹۸	۶۷	۶۸	۶۹	۷۱	۵۶	۲۷	۱۱	سمنان
۶۴	۶۹	۶۱	۴۲	۵۳	۴۰	۳۰	۱۲	سیستان و بلوچستان
۸۱	۷۸	۶۷	۵۵	۶۸	۶۰	۵۱	۱۴	فارس
۶۵	۶۲	۵۹	۶۹	۶۷	۴۹	۷۲	۱۰	قزوین
۷۲	۶۹	۷۵	۸۹	۶۱	۳۰	۱۹	۸	قم
۷۴	۷۹	۶۱	۶۶	۵۵	۶۷	۳۲	۶	کردستان
۶۰	۶۷	۵۰	۵۷	۵۱	۴۴	۳۷	۹	کرمان
۷۹	۵۷	۸۰	۹۳	۸۲	۶۹	۴۸	۷	کرمانشاه
۷۶	۹۶	۳۶	۳۵	۴۵	۵۳	۲۳	۳	کهگیلویه و بویراحمد
۶۸	۶۲	۴۸	۴۷	۶۱	۳۱	۴۲	۵	گلستان
۶۹	۷۹	۵۲	۶۷	۵۴	۲۷	۲۷	۷	گیلان
۹۳	۷۱	۵۲	۵۸	۵۱	۴۶	۳۵	۶	لرستان
۵۸	۶۵	۴۶	۵۱	۴۳	۴۶	۲۳	۸	مازندران
۸۱	۷۸	۴۷	۷۸	۶۲	۶۶	۵۴	۸	مرکزی
۶۳	۷۹	۵۵	۶۰	۵۶	۳۷	۴۱	۵	هرمزگان
۹۰	۸۰	۵۳	۶۷	۷۶	۶۴	۵۰	۵	همدان
۷۵	۶۰	۷۱	۹۹	۸۲	۴۷	۴۷	۵	یزد
۷۱	۶۶	۶۰	۶۰	۵۵	۴۴	۳۴	۱۰	کل

محاسبه شاخص کل محیط کسب و کار

پس از استخراج داده‌های پیمایشی، ابتدا برای هر مؤلفه، میانگین ارزیابی اعضای اتاق‌های هر استان در هر بخش q_{ij} محاسبه می‌شود. در فرمول زیر q_{ijk} مشارکت‌کننده‌ها (n) هر استان (i) در هر بخش (j) است و اندیس k نشان‌دهنده رای دهنده مورد نظر (اعضای اتاق‌های سه‌گانه) است.

$$q_{ij} = \frac{\sum_{k=1}^n q_{ijk}}{n_{ij}}$$

وزن نمونه‌گیری بر اساس استان، رشته فعالیت و اتاق تعیین می‌شود و در محاسبه میانگین q_{ij} لحاظ می‌شود. برای محاسبه شاخص کل از ترکیب وزنی جزء داده‌های آماری (Hard Data) با نسبت ۲۰٪ و جزء مولفه‌های پیمایشی (Survey Data) با نسبت ۸۰٪ استفاده می‌شود.

نرمال‌سازی و ترکیب داده‌های آماری (Hard Data)

به منظور نرمال کردن داده‌های آماری، ابتدا داده‌های آماری خام را که از مراکز آماری مختلف به تفکیک استان‌ها جمع‌آوری شده است، با تقسیم بر جمعیت استان به صورت نسبی و قابل‌مقایسه تبدیل می‌شود. سپس بر اساس روش فاصله از مرز که در اغلب مطالعات بین‌المللی مانند شاخص سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی یا شاخص توسعه انسانی سازمان ملل متحد بکار می‌رود - داده‌های آماری نسبی به داده‌های نرمال شده تبدیل می‌شود.

در روش فاصله از مرز، نمره فاصله از مرز، شکاف بین عملکرد یک استان از معیار بهترین عملکرد در میان استان‌ها و در طی زمان به دست می‌آید. محاسبه نمره فاصله از مرز برای هر استان دو گام اصلی دارد.

اولین گام نرمال کردن داده‌های جمع‌آوری شده از هر یک از مولفه‌های دارای بار مثبت مانند نرخ باسوادی در هر استان که با استفاده از یک تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

$$P_{norm} = \left((-9) \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 10$$

که در فرمول بالا w بزرگترین و f کوچکترین نمره مولفه در میان همه استان‌ها در کل طول دوره محاسبه شاخص است و P نمره نرمال نشده استان و P_{norm} داده نرمال شده یا نمره فاصله از مرز برای هر یک از اجزاء مولفه‌های شاخص است.

برای هر یک از مولفه‌های دارای بار منفی مانند تعداد نسبی سرقت‌ها در هر استان با استفاده از تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

$$P_{norm} = \left(9 \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 1$$

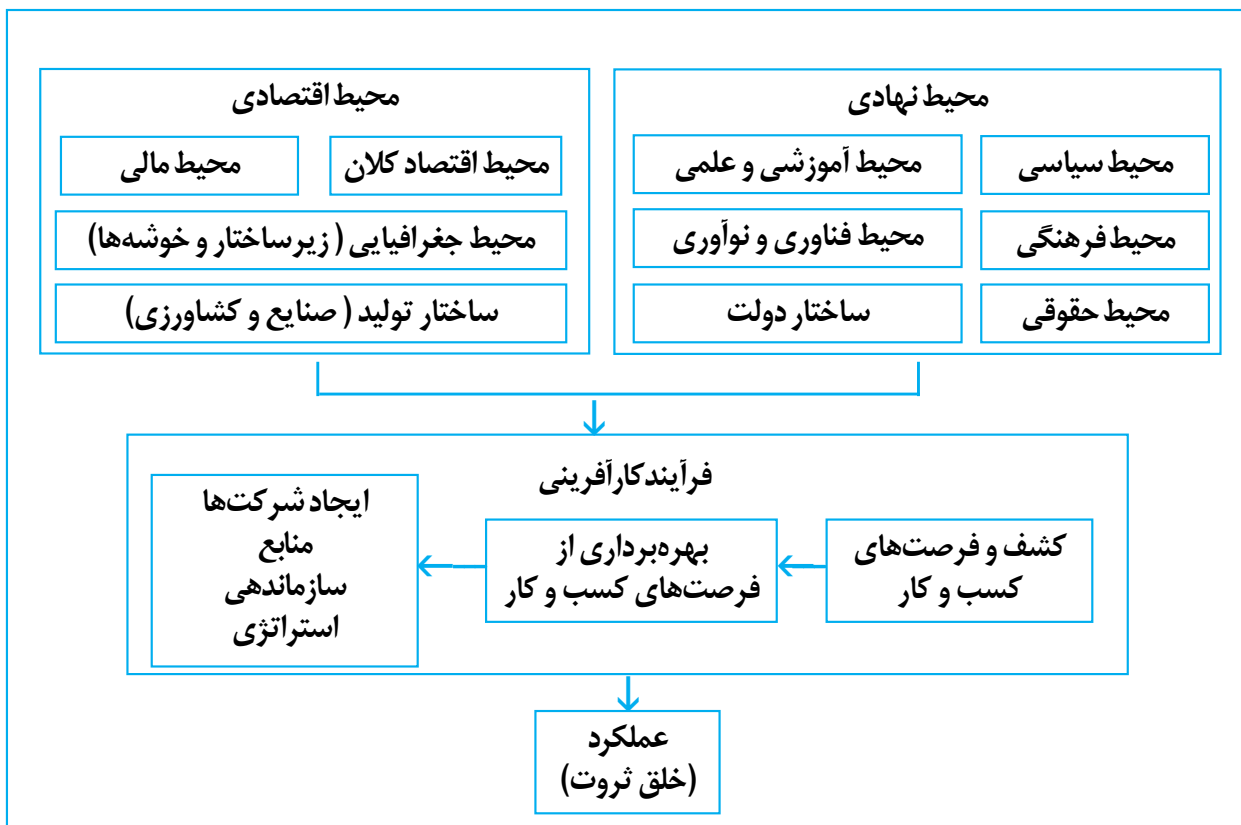
دومین گام، محاسبه میانگین ساده هر یک از نمره‌های فاصله از مرز برای هر یک از بخش داده‌های آماری نماگرها است.

آشنایی با نظریه عمومی کار آفرینی شین

بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین، می‌توان دو مجموعه عوامل محیطی معین را به محیط اقتصادی و محیط نهادی تفکیک کرد. عوامل محیط اقتصادی شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، ساختار تولید و محیط جغرافیایی و عوامل محیط نهادی شامل محیط سیاسی، محیط حقوقی، محیط فرهنگی و محیط آموزشی و علمی، محیط فناوری و نوآوری و ساختار دولت می‌شود. این دو مجموعه عوامل بر کسب و کارهای موجود و بر فرآیند کار آفرینی که در واقع نقطه آغازین کسب و کار است، اثر می‌گذارد. هر چه محیط کسب و کار (محیط نهادی و اقتصادی) شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کار آفرینی بیشتر است و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کار آفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه بیشتر می‌شود.

شکل ۱. مدل مفهومی بسط یافته محیط کسب و کار بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین

بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری

شاخص کل محیط کسب و کار

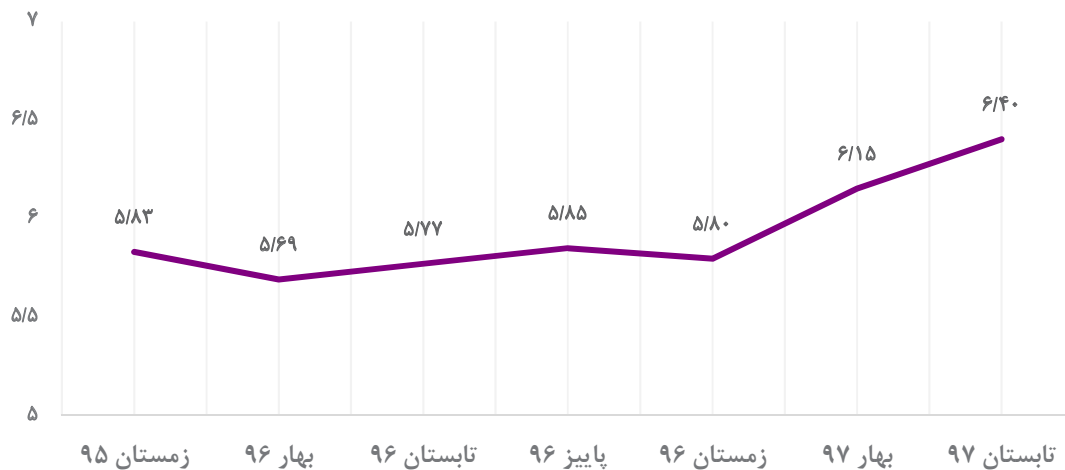
جدول ۴ - شاخص کل محیط کسب و کار

* درصد تغییرات فصل تابستان نسبت به		تابستان ۹۷	بهار ۹۷	زمستان ۹۶	پاییز ۹۶	تابستان ۹۶	بهار ۹۶	زمستان ۹۵	پاییز ۹۵
فصل مشابه سال گذشته	فصل گذشته								
۱۰/۹۵	۴/۰۸	۶/۴۰	۶/۱۵	۵/۸۰	۵/۸۵	۵/۷۷	۵/۶۹	۵/۸۳	۵/۸۶

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به دوره گذشته است.

نتایج پایش ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۳۹۷، عدد ۶/۴۰ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) را به عنوان شاخص کل به دست می‌دهد که نامساعدتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (بهار ۹۷ با میانگین ۶/۱۵) است. این ارزیابی بیانگر آن است که از نظر فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، وضعیت بیشتر مؤلفه‌های مؤثر بر محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۳۹۷ نامساعدتر شده است. عدد شاخص در تابستان ۱۳۹۷ نسبت به فصل مشابه سال قبل (۱۰/۹۵) تغییر محسوسی را نشان می‌دهد. لازم به ذکر است که این شاخص از طریق ادغام اطلاعات حاصل از مولفه‌های پیمایشی (۲۸ مؤلفه) و داده‌های مؤلفه‌های آماری (۴۲ مؤلفه) به نسبت ۸۰ و ۲۰ محاسبه شده است.

نمودار ۱ - روند شاخص کل محیط کسب و کار

شاخص بخشی محیط کسب و کار

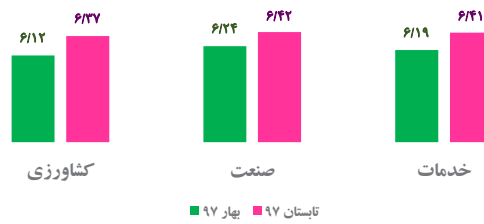
جدول ۵- شاخص محیط کسب و کار بر حسب بخش‌های عمده اقتصادی

بخش	تابستان ۹۶	بهار ۹۷	*درصد تغییرات فصل تابستان نسبت به	
			فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
کشاورزی	۵/۵۹	۶/۱۲	۴/۰۸	۱۴/۰۵
صنعت	۵/۷۳	۶/۲۴	۲/۹۵	۱۲/۰۶
خدمات	۵/۷۱	۶/۱۹	۳/۶۱	۱۲/۳۴

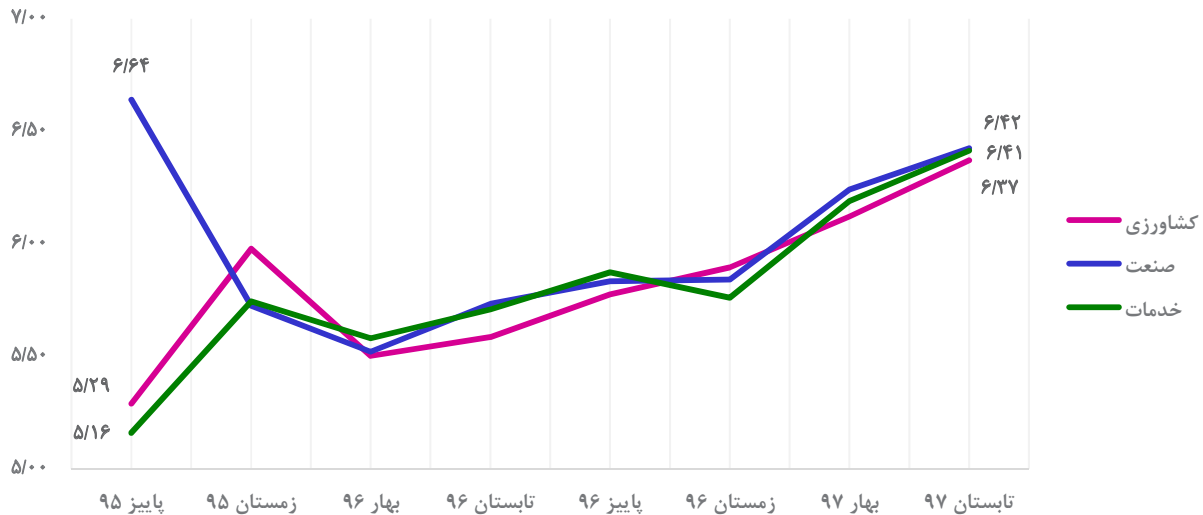
*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به دوره گذشته است.

با توجه به تقسیم رشته فعالیت‌ها در سه بخش عمده کشاورزی، صنعت و خدمات، فعالان اقتصادی سراسر کشور در تابستان ۱۳۹۷، وضعیت محیط کسب و کار بخش کشاورزی و بخش صنعت را به ترتیب، مساعدترین و نامساعدترین محیط کسب و کار ارزیابی نموده‌اند.

نمودار ۲ - شاخص بخشی محیط کسب و کار

نمودار ۳ - روند شاخص بخشی محیط کسب و کار

جدول ۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه بخش عمده اقتصادی - تابستان ۱۳۹۷

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)	کل			کشاورزی			صنعت			خدمات		
	بهار ۹۷	تابستان ۹۷	درصد تغییرات	بهار ۹۷	تابستان ۹۷	درصد تغییرات	بهار ۹۷	تابستان ۹۷	درصد تغییرات	بهار ۹۷	تابستان ۹۷	درصد تغییرات
	۶/۲۰	۶/۴۱	۳/۴۳	۶/۱۲	۶/۳۷	۴/۰۸	۶/۲۴	۶/۴۲	۲/۹۵	۶/۱۹	۶/۴۱	۳/۶۱
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۴/۲۳	۴/۲۳	۰/۰۲	۴/۰۷	۳/۹۶	-۲/۸۷	۴/۲۶	۴/۲۳	-۰/۹۲	۴/۲۳	۴/۳۲	۲/۱۷
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۶/۵۹	۶/۷۸	۲/۸۳	۶/۳۲	۶/۶۱	۴/۶۲	۶/۷۱	۶/۸۳	۱/۷۱	۶/۵۵	۶/۷۸	۳/۴۷
بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۶/۲۳	۶/۲۶	۰/۴۸	۶/۱۴	۵/۹۸	-۲/۶۲	۶/۲۸	۶/۳۵	۱/۱۸	۶/۲۱	۶/۲۵	-۰/۶۸
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۷/۷۵	۸/۲۷	۶/۷۹	۷/۷۸	۸/۴۴	۸/۴۵	۷/۸۳	۸/۳۶	۶/۸۵	۷/۶۹	۸/۱۳	۵/۶۸
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۸/۵۶	۹/۰۵	۵/۶۵	۸/۳۶	۹/۰۱	۷/۸۶	۸/۷۸	۹/۰۹	۳/۵۰	۸/۴۶	۹/۰۲	۶/۶۶
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۶/۶۶	۶/۶۸	۰/۳۸	۶/۰۱	۶/۴۱	۶/۵۹	۶/۷۸	۶/۷۷	-۰/۱۸	۶/۶۷	۶/۶۸	-۰/۰۹
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی	۵/۶۱	۵/۵۱	-۱/۶۷	۵/۵۵	۵/۴۶	-۱/۵۹	۵/۵۶	۵/۵۵	-۰/۲۰	۵/۶۵	۵/۵۰	-۲/۶۶
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۹۶	۷/۰۷	۱/۵۵	۷/۱۱	۷/۲۰	۱/۳۶	۶/۷۹	۷/۰۷	۴/۱۳	۷/۰۶	۷/۰۳	-۰/۳۲
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۹۱	۷/۰۶	۲/۲۸	۶/۸۷	۷/۰۵	۲/۷۱	۶/۸۴	۷/۰۶	۳/۱۷	۶/۹۵	۷/۰۷	۱/۷۱
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۷/۱۳	۷/۱۰	-۰/۴۴	۶/۹۶	۶/۸۴	-۱/۶۶	۷/۲۲	۷/۱۹	-۰/۳۲	۷/۱۰	۷/۰۸	-۰/۲۷
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۸۹	۷/۸۶	-۰/۴۱	۷/۸۱	۷/۹۶	۲/۰۴	۸/۰۶	۷/۹۹	-۰/۸۸	۷/۸۰	۷/۷۰	-۱/۲۹
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۶/۶۸	۷/۰۲	۵/۱۴	۶/۸۶	۷/۱۴	۴/۲۰	۶/۶۶	۷/۰۷	۶/۲۰	۶/۶۷	۶/۹۴	۴/۰۵
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۴۵	۵/۸۵	۷/۴۳	۵/۲۸	۶/۰۰	۱۳/۷۶	۵/۴۱	۵/۷۰	۵/۴۶	۵/۵۰	۵/۹۵	۸/۲۷
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۷/۱۱	۷/۱۹	۱/۱۷	۶/۸۰	۷/۰۹	۴/۱۷	۷/۱۶	۷/۲۵	۱/۲۲	۷/۱۱	۷/۱۶	-۰/۶۸
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار	۶/۸۲	۷/۱۸	۵/۳۹	۶/۷۶	۷/۱۸	۶/۱۸	۶/۶۹	۷/۱۷	۷/۲۳	۶/۹۱	۷/۲۰	۴/۱۹
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۵/۳۸	۵/۸۳	۸/۴۰	۵/۷۱	۵/۹۱	۳/۵۰	۵/۴۲	۵/۶۴	۴/۲۳	۵/۳۱	۶/۰۰	۱۳/۰۹
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	۶/۸۲	۶/۸۲	-۰/۰۶	۶/۸۲	۶/۶۵	-۲/۵۴	۶/۶۷	۶/۷۶	۱/۲۸	۶/۹۳	۶/۹۴	-۰/۱۹
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۷۶	۶/۳۵	۱۰/۳۵	۵/۸۶	۵/۹۹	۲/۱۷	۵/۸۰	۶/۴۹	۱۱/۹۱	۵/۷۱	۶/۳۳	۱۰/۸۵
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۷۰	۷/۰۶	۵/۳۲	۶/۵۱	۶/۹۸	۷/۲۳	۶/۷۶	۷/۰۱	۳/۶۹	۶/۶۹	۷/۱۳	۶/۵۹
کارگریز عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۶/۳۳	۶/۶۸	۵/۶۰	۵/۸۷	۶/۶۹	۱۴/۱۱	۶/۲۹	۶/۶۰	۴/۹۳	۶/۴۲	۶/۷۶	۵/۳۴
کمبود تقاضا در بازار	۵/۷۷	۵/۷۱	-۱/۰۸	۵/۴۱	۵/۲۵	-۲/۹۷	۵/۸۳	۵/۶۲	-۳/۵۵	۵/۷۹	۵/۹۵	۲/۶۸
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵/۸۰	۶/۲۱	۷/۰۱	۶/۰۲	۶/۲۷	۴/۲۳	۵/۸۶	۶/۱۵	۵/۱۱	۵/۷۴	۶/۲۵	۸/۹۰
کمبود نیروی کار ماهر	۵/۱۲	۵/۳۶	۴/۶۸	۴/۷۸	۵/۰۶	۵/۸۷	۵/۲۵	۵/۳۵	۱/۷۷	۵/۰۹	۵/۴۷	۷/۵۶
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۴/۲۹	۳/۹۳	-۸/۴۰	۴/۴۸	۳/۷۵	-۱۶/۳۶	۴/۲۹	۳/۹۶	-۷/۶۵	۴/۲۷	۳/۹۶	-۷/۲۲
محدودیت دسترسی به آب	۳/۹۲	۴/۰۴	۳/۲۲	۴/۴۰	۴/۳۱	-۱/۹۵	۴/۰۵	۴/۱۷	۲/۹۶	۳/۷۵	۳/۸۳	۲/۰۵
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	۳/۵۷	۳/۷۶	۵/۴۴	۳/۹۶	۳/۷۷	-۴/۷۵	۳/۷۰	۳/۸۹	۵/۰۰	۳/۴۲	۳/۶۴	۶/۳۱
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۹۴	۷/۲۸	۴/۹۰	۶/۷۸	۷/۲۵	۶/۹۱	۶/۹۱	۷/۱۸	۳/۷۷	۶/۹۸	۷/۴۰	۵/۹۶
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۷/۰۴	۷/۴۰	۵/۰۹	۷/۰۹	۷/۷۱	۸/۷۴	۷/۱۰	۷/۳۳	۳/۱۹	۷/۰۰	۷/۳۷	۵/۴۰

* مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

با بررسی اطلاعات جدول ۶ مشاهده می‌شود که، در بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات نامساعدترین و در بخش صنعت و خدمات محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...) و در بخش کشاورزی محدودیت دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت، مساعدترین مؤلفه (مانع) در ۲۸ مؤلفه پیمایشی پرسش‌شده از فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در طرح ارزیابی شده‌اند.

علاوه بر این، مهم‌ترین موانع کسب و کار بیان‌شده توسط فعالان اقتصادی هر یک از سه بخش عمده اقتصادی در قالب جدول ۷ نشان داده شده است.

جدول ۷ - مهم‌ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی به تفکیک بخش‌های عمده اقتصادی

الویت	مجموعه	۱	۲	۳	۴	۵
کشاورزی	تابستان ۹۷	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
	بهار ۹۷	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی
صنعت	تابستان ۹۷	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
	بهار ۹۷	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
خدمات	تابستان ۹۷	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
	بهار ۹۷	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران

همان‌طور که در جدول ۷ مشاهده می‌شود الویت دوم در بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات بی‌ثباتی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار عنوان شده است. الویت سوم در بخش کشاورزی، صنعت و خدمات. دشواری تأمین مالی از بانک‌ها قرار گرفته‌اند.

شاخص استانی محیط کسب و کار

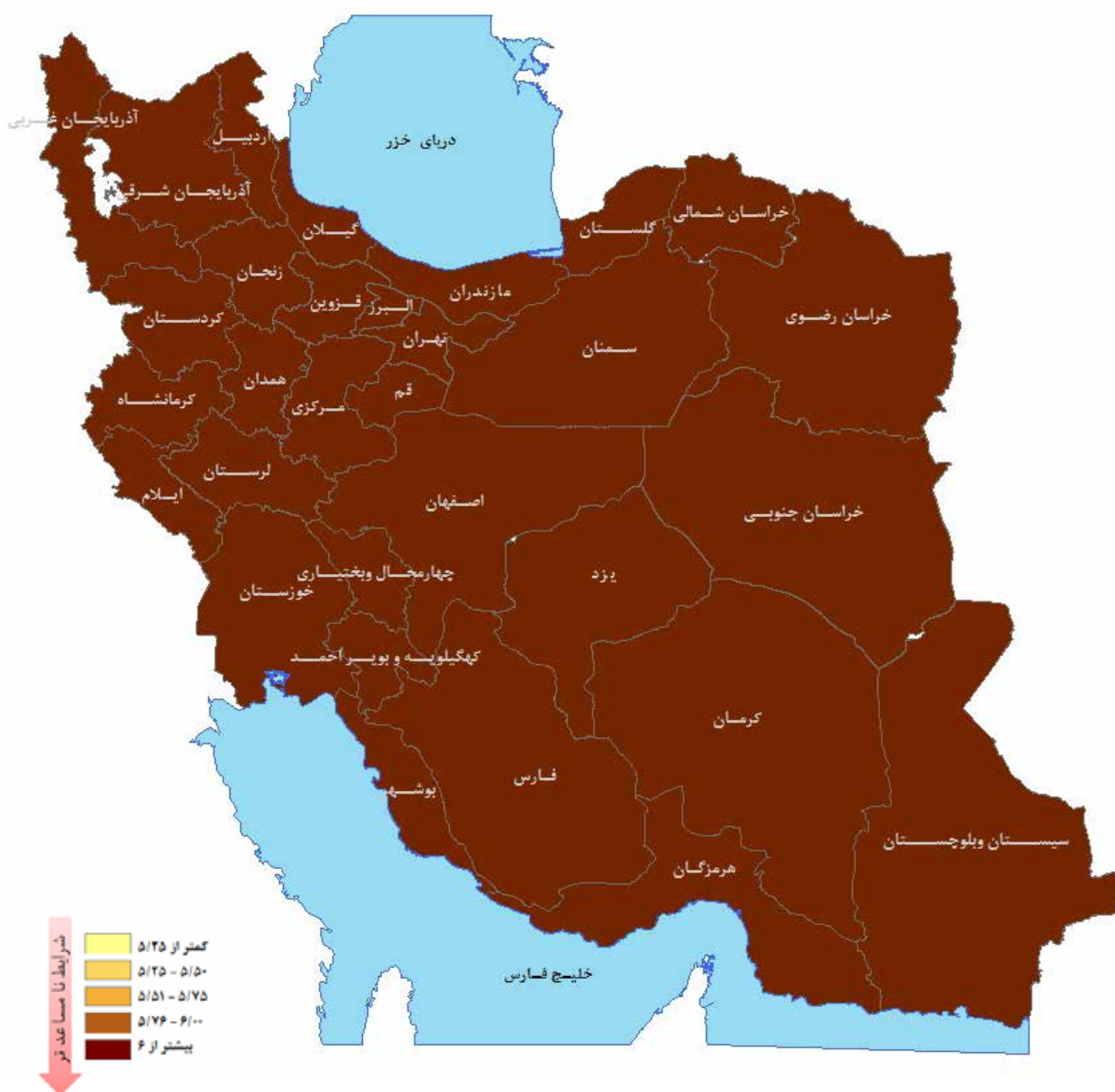
جدول ۸ - شاخص استانی محیط کسب و کار

استان	پاییز ۹۵	زمستان ۹۵	بهار ۹۶	تابستان ۹۶	پاییز ۹۶	زمستان ۹۶	بهار ۹۷	تابستان ۹۷	* درصد تغییرات فصل تابستان نسبت به	
									فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
آذربایجان شرقی	۶/۳۱	۵/۰۴	۵/۸۴	۵/۸۷	۶/۰۲	۵/۹۹	۵/۸۳	۶/۰۳	۳/۴۳	۲/۷۸
آذربایجان غربی	۵/۹۶	۵/۱۳	۵/۷۷	۵/۷۳	۵/۸۰	۵/۸۹	۶/۰۵	۶/۰۸	۰/۵۸	۶/۱۹
اردبیل	۶/۴۴	۶/۵۹	۵/۵۰	۶/۱۶	۵/۹۵	۵/۹۶	۶/۱۱	۶/۳۷	۴/۱۵	۳/۳۷
اصفهان	۵/۷۳	۵/۸۶	۵/۷۰	۵/۹۰	۶/۰۹	۵/۹۸	۶/۴۳	۶/۵۸	۲/۳۰	۱۱/۴۹
البرز	۵/۹۹	۵/۹۳	۵/۶۵	۵/۵۸	۵/۸۰	۵/۸۵	۶/۳۵	۶/۴۲	۱/۰۷	۱۵/۰۵
ایلام	۶/۵۱	۵/۸۹	۵/۸۲	۵/۶۷	۶/۳۱	۶/۱۲	۶/۲۲	۶/۶۵	۶/۸۶	۱۷/۳۵
بوشهر	۶/۲۴	۵/۲۶	۵/۶۹	۵/۷۰	۵/۶۶	۵/۶۸	۶/۳۳	۶/۴۵	۱/۹۵	۱۳/۲۰
تهران	۵/۵۴	۵/۸۰	۵/۳۴	۵/۶۵	۵/۸۵	۶/۰۳	۶/۴۸	۶/۵۸	۱/۵۷	۱۶/۵۴
چهارمحال و بختیاری	۶/۴۳	۶/۱۱	۵/۹۰	۵/۸۱	۵/۹۶	۶/۱۹	۶/۴۸	۶/۶۹	۳/۲۶	۱۵/۲۱
خراسان جنوبی	۶/۴۰	۵/۵۰	۵/۶۱	۵/۵۸	۵/۵۱	۵/۵۷	۶/۱۶	۶/۲۵	۱/۴۵	۱۲/۰۳
خراسان رضوی	۵/۶۸	۶/۰۳	۵/۲۲	۵/۸۲	۵/۹۶	۵/۸۱	۶/۱۴	۶/۲۰	۰/۹۸	۶/۵۹
خراسان شمالی	۶/۴۳	۶/۰۰	۵/۷۸	۶/۴۴	۶/۳۴	۶/۲۸	۶/۶۸	۶/۶۱	-۰/۹۷	۲/۶۲
خوزستان	۶/۰۱	۶/۰۵	۶/۰۶	۵/۵۲	۵/۶۸	۵/۶۹	۶/۵۶	۶/۵۶	-۰/۰۱	۱۸/۷۷
زنجان	۶/۳۰	۵/۶۶	۵/۴۷	۵/۷۰	۵/۸۵	۵/۴۷	۵/۷۵	۶/۰۵	۵/۲۰	۶/۰۰
سمنان	۵/۸۶	۵/۳۵	۵/۸۸	۵/۶۴	۵/۸۳	۶/۰۰	۶/۲۷	۶/۲۱	-۰/۹۸	۱۰/۰۴
سیستان و بلوچستان	۶/۳۳	۵/۹۹	۶/۱۰	۶/۳۳	۶/۲۷	۶/۳۱	۶/۶۰	۶/۶۲	۰/۳۲	۴/۵۶
فارس	۵/۵۸	۵/۷۳	۵/۰۹	۵/۴۵	۵/۶۴	۵/۷۲	۵/۷۱	۶/۱۹	۸/۳۱	۱۳/۴۸
قزوین	۶/۰۸	۵/۴۷	۵/۶۵	۵/۵۴	۵/۶۱	۵/۴۵	۵/۸۹	۶/۲۶	۶/۲۵	۱۲/۹۳
قم	۶/۴۸	۶/۳۵	۵/۷۱	۵/۸۰	۵/۸۸	۵/۶۹	۵/۹۱	۶/۲۲	۵/۲۴	۷/۱۹
کردستان	۶/۶۹	۵/۸۴	۵/۴۱	۵/۸۰	۶/۰۸	۶/۱۷	۶/۴۳	۶/۵۳	۱/۴۳	۱۲/۴۷
کرمان	۶/۴۹	۵/۶۴	۵/۷۷	۵/۶۵	۶/۰۰	۵/۷۹	۶/۳۱	۶/۳۶	۰/۶۶	۱۲/۴۶
کرمانشاه	۵/۷۷	۶/۰۸	۶/۰۷	۶/۱۸	۶/۳۸	۶/۳۲	۶/۴۹	۶/۷۶	۴/۱۶	۹/۳۱
کهگیلویه و بویراحمد	۶/۸۸	۶/۰۵	۵/۷۵	۵/۸۴	۶/۲۵	۵/۹۳	۶/۲۸	۶/۲۹	۰/۱۴	۷/۶۵
گلستان	۵/۹۸	۶/۸۷	۵/۸۲	۵/۸۰	۵/۶۶	۵/۶۵	۶/۲۰	۶/۳۲	۱/۹۰	۹/۰۲
گیلان	۵/۵۵	۵/۳۶	۵/۱۸	۵/۲۸	۵/۵۱	۵/۶۳	۵/۶۵	۶/۰۳	۶/۶۴	۱۴/۰۸
لرستان	۶/۱۴	۶/۱۸	۵/۶۵	۶/۲۸	۶/۲۵	۶/۲۰	۶/۴۲	۶/۸۰	۵/۹۴	۸/۲۹
مازندران	۵/۴۰	۵/۶۳	۵/۴۰	۵/۵۲	۵/۵۳	۵/۱۴	۵/۸۰	۶/۱۰	۵/۱۴	۱۰/۴۷
مرکزی	۶/۳۲	۵/۴۸	۵/۴۵	۵/۴۷	۵/۵۴	۵/۵۹	۶/۱۱	۶/۵۲	۶/۷۳	۱۹/۲۳
هرمزگان	۶/۰۷	۵/۶۳	۵/۷۹	۵/۸۳	۵/۶۸	۵/۶۷	۵/۹۳	۶/۲۹	۶/۲۱	۷/۹۱
همدان	۶/۱۴	۵/۰۳	۵/۵۶	۵/۹۳	۵/۹۹	۵/۸۸	۶/۲۹	۶/۵۳	۳/۸۸	۱۰/۱۲
یزد	۶/۱۸	۵/۳۵	۵/۴۰	۵/۸۱	۵/۶۱	۵/۸۲	۵/۹۲	۶/۱۶	۴/۰۸	۶/۰۷

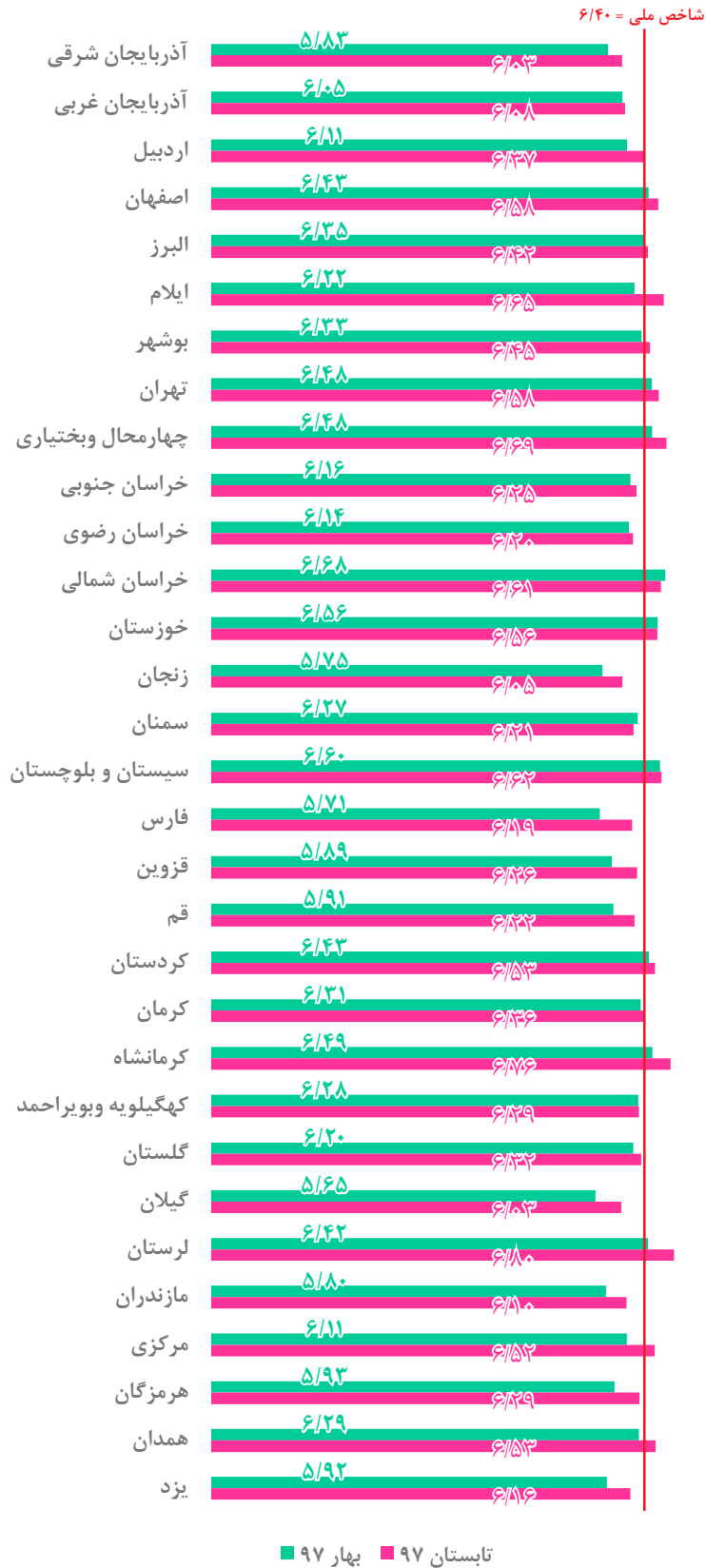
*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به دوره گذشته است.

طبق جدول ۸، نتایج ارزیابی طرح پایش در تابستان ۱۳۹۷ نشان می‌دهد که از منظر وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار، استان‌های گیلان، آذربایجان شرقی و زنجان دارای محیط کسب و کار مساعدتر و استان‌های لرستان، کرمانشاه و چهارمحال و بختیاری دارای محیط کسب و کار نامساعدتری نسبت به سایر استان‌ها بوده‌اند. قابل ذکر است که عدد شاخص برای حدود ۴۵ درصد استان‌های کشور از عدد شاخص ملی فضای کسب و کار بالاتر بوده است که در نمودار ۴ قابل مشاهده است. همچنین اختلاف عدد شاخص وضعیت محیط کسب و کار در بهترین و بدترین استان حداکثر معادل ۰/۷۷ واحد است که نشانگر عدم وجود تفاوت قابل توجه در وضعیت عدد شاخص استان‌ها نسبت به یکدیگر است.

شکل ۲- نقشه موضوعی شاخص استانی محیط کسب و کار

نمودار ۴- شاخص استانی محیط کسب و کار

جدول ۹ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و استان‌ها - تابستان ۱۳۹۷

استان	کل کشور	آذربایجان شرقی	آذربایجان غربی	اردبیل	اصفهان	البرز	ایلام	بوشهر	تهران	چهارمحال و بختیاری	خراسان جنوبی	خراسان رضوی	خراسان شمالی	خوزستان	زنجان	سمنان	سیستان و بلوچستان	فارس	قزوین	قم	کردستان	کرمان	کرمانشاه	کهگیلویه و بویراحمد	گلستان	گیلان	لرستان	مازندران	مرکزی	هرمزگان	همدان	یزد	
مؤلفه	۴۲۳	۷۹۰	۷۳۰	۵۵۶	۷۸۹	۷۶۱	۶۲۳	۴۴۳	۴۲۳	۳۴۸	۳۰۱	۴۶۰	۵۸۷	۴۶۶	۲۴۶	۳۳۵	۴۲۲	۴۲۳	۷۸۲	۲۶۴	۴۹۵	۴۴۵	۴۸۱	۴۶۳	۴۱۴	۴۷۴	۲۹۹	۳۰۶	۵۰۳	۵۰۹	۴۵۵		
تعمیر استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۶۷۸	۵۹۰	۶۶۱	۵۸۷	۷۱۹	۷۰۹	۷۶۶	۷۴۶	۷۴۰	۶۷۹	۵۹۶	۵۹۹	۵۵۳	۶۴۴	۶۴۰	۶۴۶	۶۵۲	۶۵۲	۷۳۱	۷۰۹	۶۷۷	۶۴۹	۷۴۸	۷۱۰	۷۴۸	۷۴۲	۶۹۲	۶۳۲	۶۸۰	۶۸۰	۶۸۸		
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۶۷۸	۵۹۰	۶۶۱	۵۸۷	۷۱۹	۷۰۹	۷۶۶	۷۴۶	۷۴۰	۶۷۹	۵۹۶	۵۹۹	۵۵۳	۶۴۴	۶۴۰	۶۴۶	۶۵۲	۶۵۲	۷۳۱	۷۰۹	۶۷۷	۶۴۹	۷۴۸	۷۱۰	۷۴۸	۷۴۲	۶۹۲	۶۳۲	۶۸۰	۶۸۰	۶۸۸		
بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معطله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۶۷۸	۵۹۰	۶۶۱	۵۸۷	۷۱۹	۷۰۹	۷۶۶	۷۴۶	۷۴۰	۶۷۹	۵۹۶	۵۹۹	۵۵۳	۶۴۴	۶۴۰	۶۴۶	۶۵۲	۶۵۲	۷۳۱	۷۰۹	۶۷۷	۶۴۹	۷۴۸	۷۱۰	۷۴۸	۷۴۲	۶۹۲	۶۳۲	۶۸۰	۶۸۰	۶۸۸		
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	۸۳۷	۷۹۷	۸۸۱	۸۰۲	۸۶۱	۸۲۴	۸۰۴	۷۵۷	۸۶۱	۸۴۳	۷۹۳	۷۵۳	۷۵۳	۸۰۷	۸۶۵	۸۶۵	۸۶۸	۸۶۸	۸۱۹	۸۳۶	۷۷۷	۷۷۴	۸۸۹	۸۳۹	۷۳۴	۸۴۰	۸۳۹	۸۵۹	۸۱۲	۸۱۲	۸۱۲		
غیر قابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۹۰۵	۹۱۸	۹۵۰	۸۸۲	۹۳۵	۹۰۳	۹۰۳	۸۱۸	۹۰۸	۹۲۰	۹۰۵	۸۰۸	۹۰۸	۹۰۶	۹۶۳	۹۱۳	۹۱۳	۹۱۴	۹۲۹	۸۹۱	۸۹۷	۸۴۵	۹۴۶	۹۵۷	۹۲۰	۹۲۸	۹۴۳	۹۵۲	۹۵۲	۹۵۲	۹۵۲	۹۵۲	
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تامین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۶۷۸	۶۱۶	۶۸۵	۷۵۸	۶۹۷	۶۹۴	۶۱۰	۶۶۱	۷۰۳	۶۹۶	۶۶۵	۶۵۰	۶۵۰	۶۹۹	۷۰۹	۶۱۷	۶۱۲	۶۴۰	۷۱۵	۶۴۱	۶۸۰	۶۱۰	۶۸۱	۶۵۹	۶۶۴	۶۳۸	۶۳۷	۶۲۷	۶۰۸	۶۰۸	۶۰۸	۶۰۸	
تنبایل عمومی به خرید کالاها، خارجی و بی‌ارغشی به خرید محصولات ایرانی	۵۵۱	۵۲۴	۵۳۹	۵۲۲	۵۲۳	۵۲۹	۷۰۰	۵۲۳	۵۲۳	۶۱۲	۴۷۹	۵۷۵	۵۷۵	۶۳۷	۳۷۴	۵۸۵	۴۸۵	۵۳۰	۵۳۳	۵۳۷	۴۸۱	۵۳۵	۶۰۷	۶۱۵	۵۱۱	۶۰۰	۵۲۴	۴۸۱	۵۹۸	۵۹۸	۵۹۸	۵۹۸	
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۷۰۷	۶۹۲	۶۹۹	۶۴۳	۷۳۶	۷۳۶	۷۰۷	۷۳۳	۷۲۵	۷۰۱	۸۸۳	۸۸۳	۷۷۲	۶۸۳	۷۲۰	۷۲۰	۷۵۷	۷۵۷	۷۱۵	۶۶۰	۶۹۹	۶۱۴	۶۴۴	۷۱۲	۶۹۵	۷۷۴	۷۱۴	۶۶۵	۶۸۸	۶۸۸	۶۸۸	۶۸۸	
وجود رقابت غیر منصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۷۰۶	۷۱۳	۶۳۵	۷۲۳	۷۳۰	۷۳۱	۷۴۵	۷۴۸	۷۳۱	۷۴۶	۸۰۰	۶۱۲	۶۵۰	۷۴۷	۷۱۱	۷۱۱	۷۳۶	۷۳۶	۷۰۱	۷۳۷	۷۰۷	۷۸۲	۶۵۰	۷۳۴	۶۳۳	۶۸۵	۷۹۱	۶۱۸	۶۶۰	۶۶۰	۶۶۰	۶۶۰	
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۷۱۰	۷۴۵	۵۹۸	۶۳۵	۷۶۱	۷۳۳	۷۶۲	۷۴۴	۷۴۷	۷۴۶	۷۵۸	۶۵۸	۵۵۳	۷۵۷	۷۱۴	۷۱۴	۷۳۶	۷۳۶	۷۰۴	۶۸۰	۶۴۳	۶۵۰	۷۳۴	۷۳۴	۶۳۳	۶۶۳	۷۳۳	۶۱۷	۷۱۵	۷۱۵	۷۱۵	۷۱۵	۷۱۵
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷۱۰	۷۴۵	۵۹۸	۶۳۵	۷۶۱	۷۳۳	۷۶۲	۷۴۴	۷۴۷	۷۴۶	۷۵۸	۶۵۸	۵۵۳	۷۵۷	۷۱۴	۷۱۴	۷۳۶	۷۳۶	۷۰۴	۶۸۰	۶۴۳	۶۵۰	۷۳۴	۷۳۴	۶۳۳	۶۶۳	۷۳۳	۶۱۷	۷۱۵	۷۱۵	۷۱۵	۷۱۵	۷۱۵
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۷۰۲	۷۵۶	۷۳۴	۷۳۴	۷۸۳	۷۴۷	۶۹۲	۶۵۴	۷۱۶	۷۳۴	۷۳۴	۶۵۹	۶۵۹	۷۱۵	۷۱۱	۷۱۱	۷۳۶	۷۳۶	۷۰۴	۶۸۸	۷۱۰	۷۱۷	۷۵۸	۷۵۸	۶۴۳	۶۷۳	۷۱۵	۷۲۶	۶۶۵	۶۶۵	۶۶۵	۶۶۵	۶۶۵
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ها، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵۸۵	۵۸۷	۶۵۳	۶۵۳	۷۸۳	۷۴۷	۶۹۲	۶۵۴	۷۱۶	۶۳۴	۷۳۴	۶۵۹	۶۵۹	۷۱۵	۷۱۱	۷۱۱	۷۳۶	۷۳۶	۷۰۴	۶۸۸	۷۱۰	۷۱۷	۷۵۸	۷۵۸	۶۴۳	۶۷۳	۷۱۵	۷۲۶	۶۶۵	۶۶۵	۶۶۵	۶۶۵	۶۶۵
ضعف داده‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر مستجوابان به حقوق دیگران	۷۱۹	۶۹۴	۶۳۳	۶۱۰	۷۸۳	۷۰۹	۷۰۹	۷۳۰	۷۵۷	۷۴۹	۶۴۳	۶۱۷	۶۱۱	۷۱۵	۷۱۱	۷۱۱	۷۳۶	۷۳۶	۷۰۴	۶۸۸	۷۱۰	۷۱۷	۷۵۸	۷۵۸	۶۴۳	۶۷۳	۷۱۵	۷۲۶	۶۶۵	۶۶۵	۶۶۵	۶۶۵	۶۶۵

جدول ۹ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و استان‌ها - تابستان ۱۳۹۷ (ادامه)

استان	مؤلفه	کل کشور	آذربایجان شرقی	آذربایجان غربی	اردبیل	اصفهان	البرز	ایلام	پوشهر	تهران	چهارمحال و بختیاری	خراسان جنوبی	خراسان رضوی	خراسان شمالی	خوزستان	زنجان	سمنان	سیستان و بلوچستان	فارس	قزوین	قم	کردستان	کرمان	کرمانشاه	کهگیلویه و بویراحمد	گلستان	گیلان	لرستان	مازندران	مرکزی	هرمزگان	همدان	یزد
استان	مؤلفه	۷۱۸	۶۹۶	۶۵۸	۶۵۶	۷۶۱	۷۳۳	۸۱۶	۶۷۳	۷۵۹	۷۵۹	۶۷۷	۶۳۰	۶۴۱	۷۵۳	۶۴۴	۶۷۰	۶۹۷	۶۱۸	۷۳۵	۷۱۶	۶۹۶	۷۴۳	۵۶۳	۷۱۶	۷۰۰	۷۷۸	۶۷۱	۸۰۴	۶۵۶	۷۱۷		
	وجود انحصار، امتیاز یا هرنوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای در بازار	۵۸۳	۶۳۳	۵۳۷	۶۱۹	۶۱۲	۵۵۴	۶۵۸	۶۳۷	۵۸۴	۷۱۴	۵۷۲	۵۸۱	۶۱۲	۶۱۳	۴۱۷	۴۵۹	۵۳۰	۵۹۴	۵۹۳	۶۰۷	۶۲۵	۶۳۸	۵۷۷	۵۱۲۴	۵۷۸	۵۷۵	۵۹۴	۵۱۵	۶۵۰	۶۹۹	۵۲۹	
	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۶۸۲	۶۵۵	۶۴۹	۶۸۶	۷۴۴	۷۳۹	۶۵۸	۶۳۷	۶۳۷	۷۵۱	۷۴۳	۶۳۵	۶۲۲	۷۲۴	۴۸۷	۶۱۴	۶۷۸	۶۷۵	۷۱۱	۷۱۱	۶۳۹	۶۳۳	۵۹۰	۵۵۳	۷۸۲	۷۸۲	۶۶۷	۶۶۲	۷۱۹	۵۶۷		
	عرضه کالاها و محصولات فاخر در بازار ایران	۶۳۵	۶۲۹	۶۸۵	۶۳۵	۷۳۳	۷۳۹	۷۷۴	۷۲۴	۶۹۰	۶۹۳	۶۶۷	۶۱۲	۶۶۷	۷۷۲	۶۳۴	۷۱۵	۷۲۳	۶۸۲	۷۰۷	۷۰۷	۶۹۱	۷۳۳	۸۱۶	۵۵۱	۶۶۹	۷۹۶	۶۷۵	۷۳۹	۶۸۷	۶۱۳		
	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۶۳۵	۶۲۹	۶۸۵	۶۳۵	۷۳۳	۷۳۹	۷۷۴	۷۲۴	۶۳۰	۷۴۱	۶۱۲	۶۴۷	۶۶۷	۷۷۲	۶۱۵	۶۱۵	۶۷۸	۶۴۷	۶۲۹	۷۰۷	۶۹۱	۶۹۷	۷۳۳	۸۱۶	۵۵۱	۶۶۹	۷۹۶	۶۷۵	۷۳۹	۶۸۷	۶۱۳	
	دخالت‌های غیر منطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶۸۸	۶۲۹	۶۳۵	۶۴۰	۷۲۴	۷۳۳	۸۱۶	۶۷۳	۷۵۳	۷۱۵	۶۴۵	۶۳۳	۶۳۳	۶۵۳	۵۰۹	۶۸۷	۶۲۷	۶۳۱	۵۸۳	۶۲۶	۶۲۶	۶۹۷	۷۳۳	۷۱۰	۶۲۸	۷۰۷	۷۰۸	۷۳۳	۶۳۳	۶۲۹	۶۱۳	
	کارگری عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۵۷۱	۶۱۷	۶۱۳	۶۲۰	۷۳۳	۷۳۹	۸۱۶	۶۴۹	۷۵۳	۷۱۵	۶۲۳	۵۶۳	۶۶۱	۶۱۶	۶۱۶	۵۲۰	۶۸۷	۶۲۶	۵۸۳	۶۲۶	۶۲۶	۶۲۶	۶۲۷	۵۹۹	۶۲۰	۵۵۱	۴۹۴	۵۶۰	۵۱۹	۵۳۱	۵۳۱	
	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۶۲۱	۶۱۳	۵۵۴	۶۲۰	۷۳۳	۷۳۹	۸۱۶	۶۴۹	۷۱۱	۷۱۱	۶۲۳	۶۳۱	۶۶۶	۶۱۷	۵۸۶	۷۰۴	۶۸۸	۶۱۸	۶۵۹	۵۷۳	۶۲۹	۶۲۶	۶۲۰	۵۲۰	۵۷۱	۵۷۱	۵۷۱	۶۱۰	۶۰۶	۵۷۸	۵۷۸	
	کمبود نیروی کار ماهر	۵۳۶	۶۷۸	۶۱۷	۶۲۰	۷۳۳	۷۳۹	۸۱۶	۶۴۹	۷۱۵	۷۱۵	۶۲۳	۶۳۱	۶۶۶	۶۱۴	۶۱۴	۵۵۶	۶۸۸	۶۱۸	۶۵۹	۶۲۶	۶۲۶	۶۲۶	۶۲۰	۵۲۰	۵۷۱	۵۷۱	۵۷۱	۶۱۰	۶۰۶	۵۷۸	۵۷۸	
	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۶۹۳	۷۱۵	۶۷۵	۶۸۶	۷۳۳	۷۳۹	۸۱۶	۶۴۹	۷۱۵	۷۱۵	۶۲۳	۶۳۱	۶۶۶	۶۱۴	۶۱۴	۵۵۶	۶۸۸	۶۱۸	۶۵۹	۶۲۶	۶۲۶	۶۲۶	۶۲۰	۵۲۰	۵۷۱	۵۷۱	۵۷۱	۶۱۰	۶۰۶	۵۷۸	۵۷۸	
	محدودیت دسترسی به آب	۶۰۴	۶۰۸	۶۰۸	۶۰۸	۷۳۳	۷۳۹	۸۱۶	۶۴۹	۷۱۵	۷۱۵	۶۲۳	۶۳۱	۶۶۶	۶۱۴	۶۱۴	۵۵۶	۶۸۸	۶۱۸	۶۵۹	۶۲۶	۶۲۶	۶۲۶	۶۲۰	۵۲۰	۵۷۱	۵۷۱	۵۷۱	۶۱۰	۶۰۶	۵۷۸	۵۷۸	
	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۷۲۸	۶۹۶	۶۸۰	۶۸۳	۷۳۳	۷۳۹	۸۱۶	۶۴۹	۷۱۵	۷۱۵	۶۲۳	۶۳۱	۶۶۶	۶۱۴	۶۱۴	۵۵۶	۶۸۸	۶۱۸	۶۵۹	۶۲۶	۶۲۶	۶۲۶	۶۲۰	۵۲۰	۵۷۱	۵۷۱	۶۱۰	۶۰۶	۵۷۸	۵۷۸		
	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	۶۰۴	۶۰۸	۶۰۸	۶۰۸	۷۳۳	۷۳۹	۸۱۶	۶۴۹	۷۱۵	۷۱۵	۶۲۳	۶۳۱	۶۶۶	۶۱۴	۶۱۴	۵۵۶	۶۸۸	۶۱۸	۶۵۹	۶۲۶	۶۲۶	۶۲۶	۶۲۰	۵۲۰	۵۷۱	۵۷۱	۶۱۰	۶۰۶	۵۷۸	۵۷۸		
	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۷۲۸	۶۹۶	۶۸۰	۶۸۳	۷۳۳	۷۳۹	۸۱۶	۶۴۹	۷۱۵	۷۱۵	۶۲۳	۶۳۱	۶۶۶	۶۱۴	۶۱۴	۵۵۶	۶۸۸	۶۱۸	۶۵۹	۶۲۶	۶۲۶	۶۲۶	۶۲۰	۵۲۰	۵۷۱	۵۷۱	۶۱۰	۶۰۶	۵۷۸	۵۷۸		

در جدول ۹، شاخص ملی به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی در استان‌ها قابل مشاهده است. با استفاده از جدول ۹ می‌توان تحلیل‌های مختلف در مورد وضعیت هر یک از مؤلفه‌ها در استان‌های مختلف و همچنین تعیین جایگاه استان‌ها در ارتباط با هر یک از مؤلفه‌های پیمایشی بر اساس داده‌های جمع‌آوری شده ارائه نمود.

شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

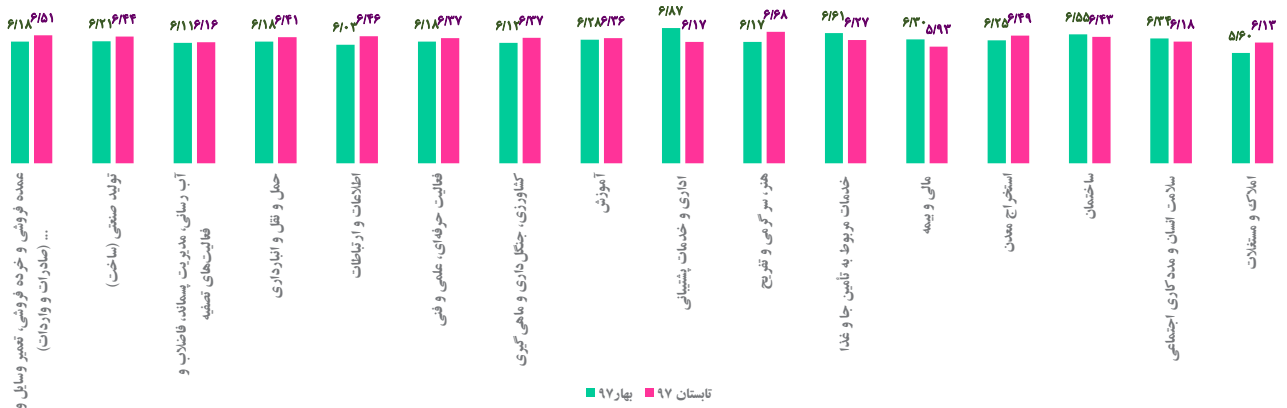
جدول ۱۰ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

درصد تغییرات*	تابستان ۹۷	بهار ۹۷	رشته فعالیت
۵/۲۹	۶/۵۱	۶/۱۸	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل و ... (صادرات و واردات)
۳/۶۹	۶/۴۴	۶/۲۱	تولید صنعتی (ساخت)
۰/۷۹	۶/۱۶	۶/۱۱	آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه
۳/۷۷	۶/۴۱	۶/۱۸	حمل و نقل و انبارداری
۷/۱۲	۶/۴۶	۶/۰۳	اطلاعات و ارتباطات
۳/۱۳	۶/۳۷	۶/۱۸	فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی
۴/۱۰	۶/۳۷	۶/۱۲	کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری
۱/۳۲	۶/۳۶	۶/۲۸	آموزش
-۱۰/۱۲	۶/۱۷	۶/۸۷	اداری و خدمات پشتیبانی
۸/۳۲	۶/۶۸	۶/۱۷	هنر، سرگرمی و تفریح
-۵/۱۴	۶/۲۷	۶/۶۱	خدمات مربوط به تأمین جا و غذا
-۵/۸۳	۵/۹۳	۶/۳۰	مالی و بیمه
۳/۷۳	۶/۴۹	۶/۲۵	استخراج معدن
-۱/۹۱	۶/۴۳	۶/۵۵	ساختمان
-۲/۶۰	۶/۱۸	۶/۳۴	سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
۹/۴۳	۶/۱۳	۵/۶۰	املاک و مستغلات

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

با توجه به جدول ۱۰، در تابستان ۱۳۹۷، رشته‌های: ۱- هنر، سرگرمی و تفریح، ۲- عمده‌فروشی و خرده‌فروشی، تعمیر وسایل و... (صادرات و واردات) و ۳- استخراج معدن، به ترتیب دارای نامساعدترین محیط کسب و کار و رشته‌های ۱- مالی و بیمه، ۲- املاک و مستغلات و ۳- آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه، به ترتیب مساعدترین محیط برای کسب و کار نسبت به سایر رشته‌های اقتصادی ارزیابی شده‌اند. لازم به ذکر است که از ۲۱ رشته فعالیت عمده اقتصادی، ۵ رشته فعالیت به دلیل قرارگرفتن در بخش عمومی و خانواری از چارچوب آمارگیری طرح حذف شده‌اند.

نمودار ۵ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

در جدول ۱۱ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک رشته فعالیت‌های اقتصادی قابل مشاهده است. با استفاده از این جدول می‌توان تحلیل‌های مختلف در مورد وضعیت هر یک از مولفه‌ها در رشته فعالیت‌های اقتصادی نمود.

جدول ۱۱ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و رشته فعالیت اقتصادی - تابستان ۱۳۹۷

رشته فعالیت		مؤلفه														
املاک و مستغلات	سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	ساخت‌ها	استخراج معدن	مالی و بیمه	خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	هنر، سرگرمی و تفریح	اداری و خدمات پشتیبانی	آموزش	کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری	فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی	اطلاعات و ارتباطات	حمل و نقل و انبارداری	آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه	تولید صنعتی (ساخت)	عمده‌فروشی و خرده‌فروشی، تعمیر و وسایل و ... (صادرات و واردات)	
۵/۰۳	۳/۹۷	۴/۴۳	۴/۰۲	۳/۵۳	۴/۲۲	۲/۳۸	۳/۳۱	۳/۸۷	۳/۹۶	۴/۱۷	۴/۵۳	۴/۰۲	۴/۱۱	۴/۲۱	۴/۷۰	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۵/۷۶	۶/۵۴	۶/۹۶	۶/۳۴	۶/۷۵	۵/۶۷	۶/۲۳	۶/۵۳	۶/۵۱	۶/۶۱	۶/۷۸	۷/۶۱	۷/۰۷	۶/۶۴	۶/۸۵	۶/۸۰	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۴۷	۵/۷۵	۶/۶۴	۶/۳۹	۵/۱۲	۵/۶۳	۵/۶۷	۶/۲۸	۶/۶۸	۵/۹۸	۶/۲۰	۶/۶۹	۶/۳۵	۶/۳۷	۶/۳۰	۶/۴۴	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۷/۲۶	۸/۰۰	۸/۴۷	۸/۳۱	۷/۴۴	۷/۲۶	۸/۲۸	۸/۲۱	۸/۰۶	۸/۴۴	۷/۹۳	۸/۵۸	۸/۳۴	۷/۷۹	۸/۳۸	۸/۲۱	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۸/۴۶	۹/۰۱	۹/۱۴	۸/۷۸	۷/۸۲	۹/۰۵	۹/۱۸	۸/۷۱	۸/۹۳	۹/۰۱	۸/۸۹	۹/۰۸	۹/۰۹	۸/۶۸	۹/۱۳	۹/۱۵	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۵۲	۶/۷۲	۶/۷۵	۶/۷۷	۵/۹۷	۶/۳۰	۷/۰۴	۶/۸۷	۶/۸۲	۶/۴۱	۶/۶۸	۷/۱۳	۶/۱۸	۶/۴۶	۶/۷۹	۶/۸۱	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۴/۸۵	۵/۴۱	۵/۲۴	۶/۲۵	۵/۳۱	۵/۰۷	۵/۸۳	۳/۹۰	۵/۲۰	۵/۴۶	۵/۲۲	۵/۳۹	۵/۷۰	۵/۷۹	۵/۵۵	۵/۷۱	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۷/۰۷	۷/۰۵	۶/۸۴	۷/۵۸	۶/۸۳	۷/۰۱	۷/۴۰	۷/۷۷	۶/۷۶	۷/۳۰	۶/۶۶	۶/۶۵	۶/۹۴	۷/۲۵	۷/۰۷	۷/۲۱	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۵/۹۵	۷/۰۶	۷/۲۴	۷/۲۷	۶/۶۸	۶/۴۷	۷/۴۷	۶/۵۰	۶/۷۲	۷/۰۵	۷/۰۵	۷/۰۳	۷/۴۶	۷/۱۹	۷/۰۱	۷/۱۱	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۸۶	۶/۴۳	۷/۳۰	۷/۱۷	۶/۹۳	۶/۸۱	۷/۶۷	۷/۱۶	۶/۷۵	۶/۸۴	۷/۰۲	۷/۱۶	۷/۰۷	۶/۶۷	۷/۲۱	۷/۱۸	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۸۸	۷/۹۵	۷/۵۱	۷/۹۱	۷/۴۴	۷/۹۱	۸/۷۳	۷/۷۹	۷/۲۹	۷/۹۶	۷/۵۷	۸/۱۱	۷/۵۷	۷/۶۶	۸/۱۰	۷/۵۷	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۵/۸۷	۶/۹۶	۷/۳۱	۷/۳۲	۶/۲۳	۷/۱۴	۷/۵۸	۶/۲۵	۶/۶۷	۷/۱۴	۶/۹۹	۷/۰۹	۶/۸۷	۶/۴۷	۷/۰۵	۷/۰۰	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۴/۹۸	۵/۴۷	۵/۳۴	۶/۰۱	۵/۳۳	۶/۱۳	۶/۵۱	۶/۴۴	۶/۷۵	۶/۰۰	۵/۷۴	۵/۰۴	۶/۴۰	۵/۰۶	۵/۷۸	۶/۰۴	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۷/۳۷	۶/۱۸	۷/۲۳	۷/۴۰	۶/۴۴	۶/۸۹	۷/۶۸	۷/۰۶	۷/۷۰	۷/۰۹	۷/۱۰	۷/۱۸	۷/۴۹	۶/۸۹	۷/۲۶	۷/۱۹	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۹۰	۶/۴۸	۷/۷۵	۶/۳۵	۶/۷۲	۶/۸۹	۷/۳۰	۶/۶۰	۷/۰۹	۷/۱۸	۷/۲۱	۷/۸۵	۷/۲۲	۷/۲۱	۷/۱۳	۷/۲۷	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای در بازار
۵/۹۸	۶/۰۵	۵/۹۵	۵/۰۷	۵/۴۰	۵/۶۷	۶/۷۷	۶/۶۵	۶/۰۶	۵/۹۱	۵/۹۳	۵/۷۰	۵/۹۹	۵/۵۴	۵/۶۴	۶/۰۶	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۷/۴۱	۶/۸۵	۶/۸۴	۶/۵۵	۶/۴۷	۷/۱۷	۷/۵۳	۶/۹۹	۶/۴۴	۶/۶۵	۶/۸۳	۷/۱۰	۶/۹۶	۶/۶۵	۶/۷۶	۶/۹۱	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۶/۰۹	۵/۷۸	۶/۲۱	۶/۰۱	۵/۷۰	۶/۶۰	۶/۴۳	۶/۲۷	۶/۱۰	۵/۹۹	۶/۳۷	۵/۹۵	۶/۱۹	۶/۳۸	۶/۵۷	۶/۵۵	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۸۹	۷/۲۱	۶/۸۶	۶/۶۴	۶/۶۰	۶/۶۰	۷/۳۷	۷/۱۱	۷/۱۳	۶/۹۸	۶/۸۴	۷/۴۴	۷/۱۲	۷/۱۱	۷/۰۶	۷/۲۵	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۳۲	۶/۵۶	۶/۴۰	۷/۰۱	۶/۹۳	۶/۱۶	۷/۰۴	۶/۱۳	۷/۳۳	۶/۶۹	۶/۷۲	۶/۹۸	۶/۳۲	۶/۳۴	۶/۶۲	۶/۹۸	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۹۹	۵/۶۴	۵/۸۵	۵/۵۶	۵/۳۴	۵/۵۴	۶/۶۵	۶/۸۶	۶/۵۴	۵/۳۵	۶/۰۱	۵/۵۵	۶/۰۵	۶/۱۱	۵/۵۵	۵/۹۴	کسب و تقاضا در بازار
۵/۲۱	۵/۸۵	۶/۰۵	۶/۳۸	۵/۹۴	۶/۵۰	۶/۷۷	۵/۴۳	۶/۵۳	۶/۲۷	۶/۲۵	۶/۱۶	۶/۱۴	۵/۵۸	۶/۱۹	۶/۴۱	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۴/۹۹	۵/۴۲	۵/۳۷	۵/۶۶	۵/۵۰	۵/۹۲	۵/۲۸	۴/۲۶	۵/۷۷	۵/۰۶	۵/۷۳	۶/۰۸	۵/۱۵	۴/۸۸	۵/۳۵	۵/۴۴	کمبود نیروی کار ماهر
۴/۲۸	۳/۲۲	۳/۵۰	۴/۶۲	۳/۱۸	۳/۹۶	۴/۴۱	۳/۷۱	۴/۷۲	۳/۷۵	۴/۰۸	۳/۷۱	۳/۹۰	۳/۴۷	۴/۰۳	۴/۰۷	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۴۰	۳/۲۳	۳/۷۴	۴/۹۱	۳/۱۳	۴/۰۸	۴/۶۱	۳/۶۶	۳/۵۶	۴/۳۱	۴/۱۷	۲/۵۴	۳/۸۲	۳/۷۲	۴/۲۲	۳/۹۸	محدودیت دسترسی به آب
۳/۷۲	۳/۰۶	۳/۷۷	۴/۹۰	۲/۹۷	۴/۳۱	۳/۷۷	۳/۸۴	۳/۵۲	۳/۷۷	۳/۶۵	۳/۱۱	۳/۶۷	۳/۴۹	۳/۸۵	۳/۷۷	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۷/۵۳	۶/۹۷	۷/۰۱	۷/۳۹	۶/۷۷	۶/۸۳	۷/۵۴	۶/۸۳	۷/۱۱	۷/۲۵	۷/۲۷	۷/۸۶	۷/۵۰	۷/۰۴	۷/۲۰	۷/۵۱	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۷/۱۷	۷/۳۸	۷/۴۹	۷/۰۹	۷/۱۳	۷/۰۳	۷/۶۵	۶/۱۸	۶/۷۹	۷/۷۱	۷/۴۰	۸/۲۶	۷/۱۷	۶/۸۲	۷/۳۵	۷/۳۵	موانع در فرآیندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها

جدول ۱۲ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه اتاق - تابستان ۱۳۹۷

اتاق اصناف			اتاق تعاون			اتاق بازرگانی			کل			عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
درصد تغییرات	تابستان ۹۷	بهار ۹۷	درصد تغییرات	تابستان ۹۷	بهار ۹۷	درصد تغییرات	تابستان ۹۷	بهار ۹۷	درصد تغییرات	تابستان ۹۷	بهار ۹۷	
۳/۲۴	۶/۱۸	۵/۹۹	۲/۹۰	۶/۳۸	۶/۳۰	۳/۱۳	۶/۴۵	۶/۲۵	۳/۴۳	۶/۴۱	۶/۲۰	
۹/۹۸	۴/۹۲	۴/۴۷	۵/۷۵	۴/۳۳	۴/۱۰	-۲/۴۰	۴/۱۲	۴/۲۲	۰/۰۲	۴/۲۳	۴/۲۳	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
-۲/۷۱	۵/۵۸	۵/۸۰	۳/۱۱	۶/۴۷	۶/۲۷	۱/۹۰	۶/۹۸	۶/۸۵	۲/۸۳	۶/۷۸	۶/۵۹	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۷/۳۰	۶/۴۶	۶/۰۲	۵/۳۳	۶/۵۳	۶/۲۰	-۱/۴۲	۶/۱۹	۶/۲۸	۰/۴۸	۶/۲۶	۶/۲۳	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌ها/بشأن
۵/۸۴	۶/۹۷	۶/۵۹	۷/۶۸	۷/۹۱	۷/۳۴	۴/۵۷	۸/۴۹	۸/۱۲	۶/۷۹	۸/۲۷	۷/۷۵	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۵/۶۳	۸/۸۵	۸/۳۸	۸/۹۷	۹/۱۰	۸/۳۵	۴/۴۷	۹/۰۷	۸/۶۸	۵/۶۵	۹/۰۵	۸/۵۶	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
-۱/۵۷	۶/۰۶	۶/۱۶	۴/۳۵	۶/۶۸	۶/۴۱	-۱/۳۷	۶/۷۶	۶/۸۴	۰/۳۸	۶/۶۸	۶/۶۶	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
-۲/۹۹	۵/۵۹	۵/۷۶	-۱/۳۴	۵/۶۱	۵/۶۹	-۱/۰۳	۵/۴۹	۵/۵۴	-۱/۶۷	۵/۵۱	۵/۶۱	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۰/۲۳	۷/۱۷	۷/۱۶	۰/۸۰	۷/۲۴	۷/۱۸	۲/۶۳	۷/۰۳	۶/۸۵	۱/۵۵	۷/۰۷	۶/۹۶	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۰/۵۵	۶/۵۵	۶/۵۲	-۱/۴۱	۶/۹۱	۷/۰۱	۳/۱۰	۷/۱۵	۶/۹۴	۲/۲۸	۷/۰۶	۶/۹۱	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
-۰/۸۹	۶/۳۵	۶/۳۰	-۲/۶۴	۶/۷۳	۶/۹۱	-۱/۵۲	۷/۲۶	۷/۳۸	-۰/۴۴	۷/۱۰	۷/۱۳	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
-۲/۵۴	۷/۴۲	۷/۶۹	-۰/۵۹	۸/۰۸	۸/۱۳	-۰/۳۵	۷/۸۸	۷/۸۵	-۰/۴۱	۷/۸۶	۷/۸۹	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۰/۶۰	۶/۳۳	۶/۳۹	۳/۳۲	۷/۰۴	۶/۸۲	۵/۹۳	۷/۱۱	۶/۷۱	۵/۱۴	۷/۰۲	۶/۶۸	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
-۱/۷۱	۵/۵۳	۵/۶۳	۵/۵۹	۵/۷۸	۵/۴۷	۹/۱۶	۵/۹۰	۵/۴۱	۷/۴۳	۵/۸۵	۵/۴۵	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۰/۷۹	۶/۵۴	۶/۴۸	۱/۴۷	۷/۰۳	۶/۹۳	-۰/۱۹	۷/۳۰	۷/۲۹	۱/۱۷	۷/۱۹	۷/۱۱	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
-۰/۸۸	۶/۳۳	۶/۳۹	-۰/۴۸	۷/۱۳	۷/۱۰	۷/۳۵	۷/۳۰	۶/۸۰	۵/۳۹	۷/۱۸	۶/۸۲	وجود انحصار، امتیاز یا هرنوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای در بازار
۱۴/۹۵	۶/۳۹	۵/۴۷	۹/۸۴	۶/۳۵	۵/۷۸	۸/۷۷	۵/۶۹	۵/۲۳	۸/۴۰	۵/۸۳	۵/۳۸	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۰/۰۸	۷/۰۰	۷/۰۰	-۲/۶۸	۶/۹۸	۷/۱۷	۱/۴۷	۶/۷۷	۶/۶۷	-۰/۰۶	۶/۸۲	۶/۸۳	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۶/۵۹	۶/۵۴	۶/۱۴	۷/۱۶	۶/۴۹	۶/۰۶	۱۲/۹۲	۶/۳۱	۵/۵۸	۱۰/۳۵	۶/۳۵	۵/۷۶	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۴/۵۶	۶/۷۶	۶/۴۷	۰/۰۸	۶/۹۴	۶/۹۳	۶/۷۰	۷/۱۲	۶/۶۷	۵/۳۲	۷/۰۶	۶/۷۰	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۳/۳۴	۶/۲۷	۶/۰۷	۷/۸۴	۶/۹۵	۶/۴۴	۵/۵۰	۶/۶۹	۶/۳۴	۵/۶۰	۶/۶۸	۶/۳۳	کارگری عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۸/۵۳	۷/۲۰	۶/۶۳	۳/۶۶	۶/۰۵	۵/۸۴	-۱/۸۲	۵/۴۶	۵/۵۶	-۱/۰۸	۵/۷۱	۵/۷۷	کمبود تقاضا در بازار
۴/۰۷	۶/۳۴	۶/۰۹	۹/۵۳	۶/۴۲	۵/۸۶	۷/۵۸	۶/۱۶	۵/۷۳	۷/۰۱	۶/۲۱	۵/۸۰	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۳/۲۰	۵/۸۰	۵/۶۲	۶/۶۲	۵/۰۵	۴/۷۳	۳/۹۹	۵/۳۶	۵/۱۵	۴/۶۸	۵/۳۶	۵/۱۲	کمبود نیروی کار ماهر
-۱۰/۹۳	۴/۰۹	۴/۶۰	-۱۲/۱۹	۳/۶۹	۴/۲۰	-۷/۲۳	۳/۹۵	۴/۲۶	-۸/۴۰	۳/۹۳	۴/۲۹	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۱۰/۱۸	۳/۹۹	۳/۶۲	-۳/۲۰	۳/۷۸	۳/۹۱	۲/۷۳	۴/۱۰	۳/۹۹	۳/۲۲	۴/۰۴	۳/۹۲	محدودیت دسترسی به آب
۱۳/۲۳	۳/۸۷	۳/۴۲	-۳/۱۶	۳/۶۱	۳/۷۳	۶/۵۸	۳/۷۸	۳/۵۴	۵/۴۴	۳/۷۶	۳/۵۷	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۷/۴۸	۷/۱۸	۶/۶۸	۱/۷۹	۷/۱۸	۷/۰۵	۵/۱۵	۷/۳۱	۶/۹۵	۴/۹۰	۷/۲۸	۶/۹۴	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۱/۳۶	۶/۱۹	۶/۱۰	۵/۴۶	۷/۳۶	۶/۹۸	۴/۱۷	۷/۵۶	۷/۲۵	۵/۰۹	۷/۴۰	۷/۰۴	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

در تابستان ۱۳۹۷، فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، سه مؤلفه: ۱- غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات ۲- بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی و ۳- دشواری تأمین مالی را نامناسب ترین و سه مؤلفه: ۱- محدودیت دسترسی به حامل های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)، ۲- محدودیت های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت و ۳- محدودیت دسترسی به آب را مناسب ترین مؤلفه های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه ها ارزیابی نموده اند.

علاوه بر این، مهمترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هر یک از سه اتاق بازرگانی، تعاون و اصناف ایران نیز در قالب جدول ۱۳ نشان داده شده است.

جدول ۱۳ - مهم ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هر یک از سه اتاق

۵	۴	۳	۲	۱	الویت	
					مجموعه	
ضعف دادگاهها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانکها	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بهار ۹۷	کل
					تابستان ۹۷	
فساد و سوء استفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بهار ۹۷	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران
					تابستان ۹۷	
ضعف دادگاهها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بهار ۹۷	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران
					تابستان ۹۷	
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانکها	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بهار ۹۷	اتاق تعاون ایران
					تابستان ۹۷	
فساد و سوء استفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	دشواری تأمین مالی از بانکها	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بهار ۹۷	اتاق اصناف ایران
					تابستان ۹۷	
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	فساد و سوء استفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی	کمبود تقاضا در بازار	دشواری تأمین مالی از بانکها	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بهار ۹۷	اتاق اصناف ایران
					تابستان ۹۷	

اولویت اول در اتاق های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، تعاون ایران و اصناف ایران، غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات عنوان شده است.

اولویت دوم در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، بی ثباتی سیاستها، مقررات و رویه های اجرایی ناظر به کسب و کار، در اتاق تعاون ایران و اصناف ایران، دشواری تأمین مالی از بانکها عنوان شده است.

اولویت سوم در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، دشواری تأمین مالی از بانکها، در اتاق تعاون ایران، بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر به کسب و کار و در اتاق اصناف ایران کمبود تقاضا در بازار قرار گرفته اند.

شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

جدول ۱۴ - شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس نماگرهای مدل کارآفرینی شین

شاخص کل			شاخص محیط				شاخص نماگر		نماگر	محیط
*درصد تغییرات فصل تابستان نسبت به		میانگین			درصد تغییرات	میانگین		میانگین		
فصل مشابه سال گذشته	فصل گذشته	تابستان ۹۷	بهار ۹۷	تابستان ۹۶		تابستان ۹۷	بهار ۹۷			
۸/۴۵	۱/۹۱	۶/۴۲	۶/۳۰	۵/۹۲	۰/۵۵	۶/۳۱	۶/۲۸	۶/۷۲	محیط سیاسی امنیتی	
								۵/۸۱	محیط علمی آموزشی	
								۶/۴۴	محیط فرهنگی	
								۵/۶۷	محیط فناوری و نوآوری	
								۶/۰۳	محیط قانونی و حقوقی	
								۷/۱۹	ساختار و عملکرد دولت	
								۵/۸۷	محیط اقتصاد کلان	
								۸/۷۳	محیط مالی	
								۵/۴۹	محیط جغرافیایی - زیرساختها و ظرفیت‌های اقلیمی	
								۶/۶۷	ساختار تولید - انحصار، خوشه‌ها و مواد اولیه	

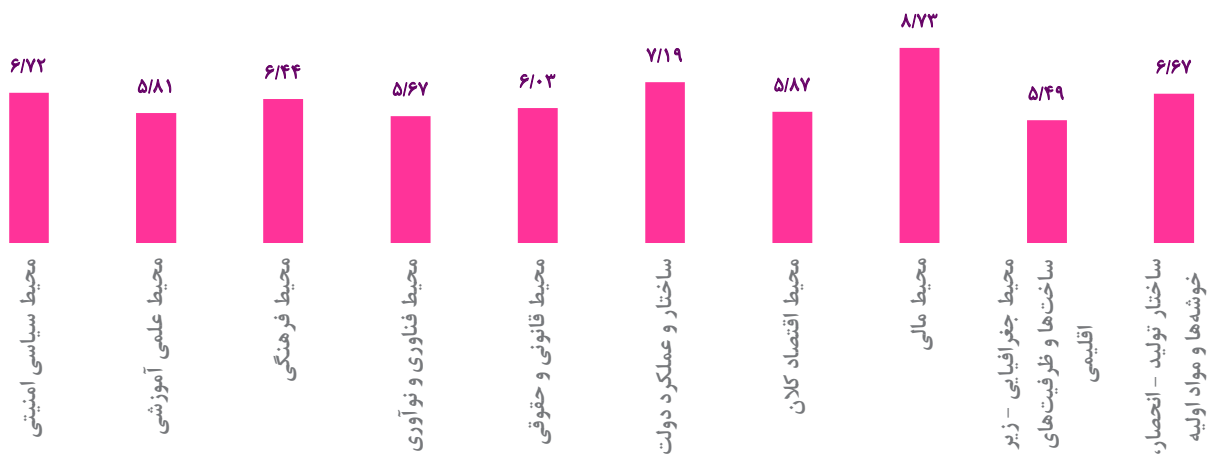
بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۳۹۷، عدد ۶/۴۲ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) را نشان می‌دهد به طوری که میانگین ارزیابی محیط نهادی (شامل محیط سیاسی، محیط آموزشی و علمی، محیط فرهنگی، محیط فناوری و نوآوری، محیط حقوقی و ساختار دولت) عدد ۶/۳۱ و میانگین ارزیابی محیط اقتصادی (شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، محیط جغرافیایی و ساختار تولید) عدد ۶/۵۵ است. نگاه اجمالی نشان می‌دهد همانند فصل گذشته محیط جغرافیایی با عدد ۵/۴۹ و محیط مالی با عدد ۸/۷۳ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیطها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که مؤلفه غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات بیشترین سهم را در ایجاد محیط نامناسب برای فعالان اقتصادی در محیط مالی داشته است.

با توجه به جدول ۱۴، شاخص ملی کارآفرینی شین نسبت به فصل بهار ۱۳۹۷، دارای درصد تغییرات ۱/۹۱ است که به معنی بدتر شدن در شرایط کارآفرینی در فصل تابستان سال ۱۳۹۷ نسبت به فصل بهار ۱۳۹۷ بوده است. همچنین تغییرات نسبت به فصل مشابه سال قبل (۸/۴۵) نشان می‌دهد شرایط کارآفرینی نامساعدتر شده است.

نمودار ۶ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

شاخص محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۵ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و تعداد کارکنان بنگاه

تعداد کارکن (نفر)						عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
بیشتر از ۲۰۰	۱۰۱-۲۰۰	۵۰-۱۰۰	۱۱-۴۹	۶-۱۰	کمتر از ۵	
۶/۲۳	۶/۱۶	۶/۳۴	۶/۴۷	۶/۵۷	۶/۳۴	
۳/۶۴	۳/۸۸	۴/۰۸	۴/۰۴	۴/۳۶	۴/۴۴	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۷۲	۷/۱۲	۷/۲۰	۷/۰۶	۷/۰۹	۶/۲۴	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۹۷	۶/۳۳	۶/۰۹	۶/۳۴	۶/۳۵	۶/۲۲	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۸/۱۸	۸/۲۸	۸/۳۳	۸/۶۰	۸/۳۴	۷/۹۹	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۹/۰۵	۹/۰۰	۸/۹۳	۹/۰۷	۹/۱۰	۹/۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۹۶	۶/۳۶	۶/۹۸	۶/۹۲	۶/۸۲	۶/۳۴	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۳۲	۵/۴۰	۵/۵۲	۵/۴۲	۵/۶۰	۵/۵۷	تمایل عمومی به خرید کالاهاى خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۷۲	۶/۹۱	۶/۶۶	۷/۰۵	۷/۲۸	۷/۱۲	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهاى غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۹۷	۷/۰۳	۶/۹۴	۷/۰۹	۷/۴۲	۶/۸۷	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۹۹	۶/۶۷	۷/۳۱	۷/۴۲	۷/۳۲	۶/۷۳	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۴۶	۷/۴۸	۷/۵۰	۸/۱۴	۷/۹۲	۷/۸۰	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۳۶	۶/۹۶	۷/۱۰	۷/۱۴	۷/۱۵	۶/۹۵	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۶/۰۴	۵/۹۹	۵/۸۸	۵/۸۴	۵/۸۷	۵/۸۰	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۹۹	۷/۷۱	۷/۳۷	۷/۴۷	۷/۱۳	۶/۹۶	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۶۱	۷/۲۷	۶/۹۹	۷/۲۷	۷/۳۳	۷/۱۵	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای در بازار
۵/۳۸	۵/۱۲	۵/۳۳	۵/۷۱	۶/۰۱	۶/۰۶	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۶/۵۵	۵/۸۴	۶/۴۰	۶/۷۱	۶/۹۹	۷/۰۲	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۶/۲۸	۵/۹۹	۶/۳۸	۶/۳۹	۶/۵۶	۶/۲۴	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۷/۰۶	۶/۸۲	۶/۹۵	۷/۱۵	۷/۳۱	۶/۸۹	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۶۴	۶/۵۲	۶/۶۴	۶/۷۹	۶/۹۵	۶/۴۷	کارگريزي عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۲۷	۴/۶۳	۵/۲۵	۵/۳۷	۵/۸۰	۶/۱۷	کمبود تقاضا در بازار
۵/۹۰	۵/۷۳	۶/۰۹	۶/۰۹	۶/۲۹	۶/۳۷	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۵/۱۱	۴/۶۹	۵/۲۱	۵/۳۸	۵/۵۲	۵/۳۹	کمبود نیروی کار ماهر
۳/۸۱	۳/۶۲	۴/۰۶	۴/۰۱	۳/۹۲	۳/۹۰	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۵۰	۴/۰۵	۴/۲۱	۴/۲۰	۴/۱۵	۳/۷۵	محدودیت دسترسی به آب
۴/۰۷	۳/۸۲	۴/۱۴	۳/۹۱	۳/۶۷	۳/۵۷	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)
۶/۹۰	۷/۱۳	۷/۰۴	۷/۳۵	۷/۴۵	۷/۲۵	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۷/۰۷	۷/۰۰	۶/۹۹	۷/۵۸	۷/۷۶	۷/۲۴	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

در جدول ۱۵ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک تعداد کارکنان قابل مشاهده است. عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌های دارای ۶ تا ۱۰ کارکن، ۶/۵۷ محاسبه شده است که نشان دهنده وضعیت کسب و کار نامساعد در این بنگاه‌ها نسبت به سایر بنگاه‌های اقتصادی است و عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌ها با تعداد ۱۰۱ تا ۲۰۰ کارکن، ۶/۱۶ محاسبه شده است که این بنگاه‌ها دارای وضعیت بهتری در محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها ارزیابی شده‌اند.

شاخص محیط کسب و کار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سابقه فعالیت اقتصادی

سابقه فعالیت اقتصادی (سال)					عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
بیشتر از ۱۶	۱۱ تا ۱۵	۶ تا ۱۰	۳ تا ۵	کمتر از ۲	
۶/۴۲	۶/۴۷	۶/۴۱	۶/۳۹	۶/۳۱	
۴/۲۶	۴/۱۶	۴/۲۱	۴/۳۹	۳/۸۵	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۱۸۲	۷/۱۰۰	۶/۱۸۴	۶/۶۱	۶/۲۹	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۶/۳۳	۶/۱۴	۶/۲۸	۶/۲۵	۶/۲۴	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۸/۳۳	۸/۴۷	۸/۱۶	۸/۲۰	۸/۱۹	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۸/۹۹	۹/۱۸	۹/۰۹	۹/۰۷	۸/۷۲	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۱۸۲	۶/۷۹	۶/۷۱	۶/۵۲	۶/۲۳	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۵۶	۵/۴۵	۵/۴۵	۵/۶۳	۵/۳۵	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۷/۰۲	۷/۱۱	۷/۱۵	۷/۰۴	۶/۹۶	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۷/۰۸	۷/۰۴	۷/۱۳	۷/۱۱	۶/۶۰	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۷/۲۸	۷/۴۱	۶/۹۵	۶/۹۲	۶/۶۵	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۶۸	۷/۶۹	۸/۰۲	۷/۹۲	۸/۲۶	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۷/۰۱	۷/۰۹	۶/۹۹	۷/۰۱	۷/۰۹	فقدان یا شفاف نبودن امار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۶/۰۲	۵/۹۳	۵/۷۶	۵/۶۹	۵/۸۴	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۷/۲۹	۷/۲۸	۷/۳۵	۶/۸۳	۷/۰۰	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۷/۲۱	۷/۳۰	۷/۱۴	۷/۱۵	۷/۰۴	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای در بازار
۵/۸۵	۵/۷۳	۵/۸۳	۵/۸۷	۵/۹۵	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۶/۱۸۲	۶/۹۷	۶/۷۵	۶/۸۳	۶/۷۱	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۶/۳۰	۶/۳۷	۶/۳۳	۶/۴۲	۶/۴۰	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۷/۰۹	۷/۴۴	۶/۸۴	۷/۰۴	۶/۸۴	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۷۷	۶/۸۱	۶/۷۲	۶/۴۹	۶/۴۸	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۶۶	۵/۶۷	۵/۸۱	۵/۸۵	۵/۱۲	کمبود تقاضا در بازار
۶/۱۲	۶/۲۳	۶/۲۶	۶/۳۳	۵/۹۹	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز

سابقه فعالیت اقتصادی (سال)					عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
کمتر از ۲	۳ تا ۵	۶ تا ۱۰	۱۱ تا ۱۵	بیشتر از ۱۶	
۶/۳۱	۶/۳۹	۶/۴۱	۶/۴۷	۶/۴۲	
۵/۳۰	۵/۴۸	۵/۴۰	۵/۳۲	۵/۲۸	کمبود نیروی کار ماهر
۳/۸۲	۳/۹۰	۳/۹۵	۳/۸۷	۴/۰۲	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۱۳	۳/۹۸	۴/۰۸	۴/۰۰	۴/۰۷	محدودیت دسترسی به آب
۳/۶۵	۳/۷۸	۳/۷۴	۳/۶۴	۳/۸۸	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۷/۲۴	۷/۳۸	۷/۱۲	۷/۴۵	۷/۲۵	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۷/۵۹	۷/۴۶	۷/۳۱	۷/۵۷	۷/۲۹	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

برای نخستین بار در پایش تابستان ۱۳۹۷، سال تأسیس بنگاه‌های اقتصادی از فعالان پرسیده شده است. در بنگاه‌هایی که فعالیت اقتصادی آنها زیر دو سال است. مساعدترین محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها با میانگین ۶/۳۱ اعلام شده و بنگاه‌های اقتصادی با ۱۱ تا ۱۵ سال سابقه فعالیت اقتصادی هم، دارای نامساعدترین وضعیت (۶/۴۷) محیط کسب و کار هستند.

پایش ملی محیط کسب و کار ایران
تابستان ۱۳۹۷

بهار ۱۳۹۷
۶/۱۵

تابستان ۱۳۹۷
۶/۲۰

